

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 41 · 14. januar
Sesjonen 2024–2025

Møte tirsdag den 14. januar 2025 kl. 10

President: Masud Ghara khani

Dagsorden (nr. 41):

1. Stortingets vedtak til lov om endringer i karantene-loven (informasjonsplikt, godtgjørelse og reaksjoner m.m.)
(Lovvedtak 31 (2024–2025), jf. Innst. 106 L (2024–2025) og Prop. 95 L (2023–2024))
2. Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jan Tore Sanner, Kari-Anne Jønnes, Margret Hagerup, Turid Kristensen og Erna Solberg om yrkesfagløft 2.0
(Innst. 113 S (2024–2025), jf. Dokument 8:172 S (2023–2024))
3. Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Guri Melby, Abid Raja og Grunde Almeland om styrking av kontaktlærerfunksjonen for å gi lærerne mer tid til elevene og legge bedre til rette for at hele laget rundt eleven får mer tid ute på skolen
(Innst. 114 S (2024–2025), jf. Dokument 8:174 S (2023–2024))
4. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i trossamfunnsloven (aktivitets- og antallskrav)
(Innst. 111 L (2024–2025), jf. Prop. 116 L (2023–2024))
5. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Fosterheim – ein trygg heim å bu i
(Innst. 110 S (2024–2025), jf. Meld. St. 29 (2023–2024))
6. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av gjennomføring av materiellinvesteringer i forsvarssektoren
(Innst. 109 S (2024–2025), jf. Dokument 3:16 (2023–2024))
7. Referat

Presidenten [10:00:01]: Representanten Lars Haltbrekken vil framsette et representantforslag.

Lars Haltbrekken (SV) [10:00:24]: Noen ganger skjer det at stortingsrepresentanter skifter syn i enkelte saker. Representantforslaget jeg legger fram i dag, er resultatet av en sånn prosess hos meg, som har gått over noe tid.

Rettsavgjørelser som har dømt folk som åpenbart har handlet i nødverge for å beskytte reinflokken sin eller sauene sine fra rovdyrangrep, har fått meg til å skifte mening. Selv om jeg ønsker et sterkt vern av rovdyr, vil

jeg også ha et sterkt vern av dyr og mennesker som bruker utmarksressursene til miljøvennlig matproduksjon. Derfor legger jeg på vegne av stortingsrepresentantene Kirsti Bergstø, Birgit Oline Kjerstad, Ingrid Fiskaa, Grete Wold, Torgeir Knag Fylkesnes og meg selv fram et forslag om å endre nødvergeparagrafen i naturmangfoldloven, slik at folk som åpenbart har handlet i nødverge og beskyttet sine dyr, blir frikjent.

Presidenten [10:01:12]: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:01:21]

Stortingets vedtak til lov om endringer i karantene-loven (informasjonsplikt, godtgjørelse og reaksjoner m.m.) (Lovvedtak 31 (2024–2025), jf. Innst. 106 L (2024–2025) og Prop. 95 L (2023–2024))

Presidenten [10:01:24]: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 2 [10:01:26]

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jan Tore Sanner, Kari-Anne Jønnes, Margret Hagerup, Turid Kristensen og Erna Solberg om yrkesfagløft 2.0 (Innst. 113 S (2024–2025), jf. Dokument 8:172 S (2023–2024))

Presidenten [10:01:46]: Etter ønske fra utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Abid Raja (V) [10:02:14] (ordfører for saken): I dette representantforslaget ønsker forslagsstillerne at det fremmes en stortingsmelding for å bidra til et løft for yrkesfagene, og at partene i arbeidslivet inkluderes i dette arbeidet.

Komiteen deler forslagsstillerens vurdering av betydningen yrkesfagene har for å møte framtidens kompetansebehov, og at framskrivninger viser at det mangler dyktige fagarbeidere innen mange sektorer. Vi i komiteen har vært enige om at folk og arbeidsmarked trenger at flere elever velger yrkesfag, at det er viktig å sikre at kvaliteten på opplæringen er god, at det rekrutteres flere dyktige lærere med relevant kompetanse, og at innholdet i opplæringen er praksisnært og relevant for det arbeidslivet elevene møter etter endt utdanning.

Jeg vil nå redegjøre for Venstres syn i saken.

Når det er bred politisk enighet om at vi trenger et løft for yrkesfagene, er det etter Venstres syn trist at man i komiteen ikke har klart å enes om å støtte Høyres forslag om at det fremmes en stortingsmelding for å bidra til det løftet yrkesfagene sårt trenger. Venstre støtter ambisjonene og forslaget helhjertet og vil benytte anledningen til å rose forslagsstillerne for initiativet.

Regjeringen derimot nøyer seg med å slå seg på brystet over den marginale økningen i andelen elever som valgte yrkesfag i årets opptak. Det er synd, for vi kan ikke nøye oss med en marginal økning når Norge sårt trenger en slagplan, både for å øke andelen elever som velger yrkesfag, og for å sørge for at flere elever fullfører fagbrevet sitt.

En del av det å løfte yrkesfagene er å gi flere barn og unge et tidligere møte med de mulighetene som finnes i det mangfoldet vi har av fagbrev og mesterbrev. Da trenger man å finne gode koblinger mellom elevene i grunnskolen og yrkesfagene. Det er etter Venstres syn store hull i engasjementet regjeringen viser for det de kaller en mer praktisk skole. Det må vi klare å bygge innenfor de faktiske rammene og den situasjonen norske lærere og elever møter i sin hverdag.

Så lenge de store pengene hvert år øses ut i grendeskoletillegg som opprettholder en skolestruktur som ikke er rustet for framtiden, glimrer den praktiske skolen med sitt fravær. Det er penger som kunne vært brukt på hospitering på yrkesfag for ungdomsskoleelevene. Det er penger som kunne vært brukt på bedre karriereveiledning og flere valgfag. Listen er lang over tiltak som kunne gitt elevene flere muligheter til å vise fram sine talenter. Veien dit er fortsatt lang. En del av den veien mener vi i Venstre også kunne vært en stortingsmelding for å løfte yrkesfagene. Den får vi dessverre ikke denne gangen, på grunn av regjeringspartiene.

Jeg tar opp forslagene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre.

Presidenten [10:04:56]: Representanten Abid Raja har tatt opp de forslagene han refererte til.

Lise Selnes (A) [10:05:06]: Norge har et stort behov for flere fagarbeidere. Dette behovet vil øke enda mer i framtiden, og innen 2035 kan Norge mangle så mye som 90 000 fagarbeidere.

Arbeiderpartiet har derfor i denne perioden satset stort på yrkesfagene og på praktisk kunnskap i norsk skole. Arbeiderpartiets mål om å få flere fagarbeidere skal sikres gjennom at flere fullfører videregående og får et fagbrev, da vi vet at det høyeste frafallet er nettopp på yrkesfag. Det er også viktig å legge til rette for at folk som ønsker det, får lærlingplass.

Det er også viktig å gi flere voksne mulighet til å ta fagbrev. Jeg vil dra fram et eksempel der, fra Mapei i Nord-Odal, som har en egen ordning som gjør at folk kan ta fagbrev på jobb. Det var med stor glede jeg møtte en på over 60 år som tok fagbrev, som viser at kompetanse er viktig uavhengig av alder.

Det er også viktig med strengere seriøsitetskrav til lærlinger i offentlig innkjøp for å sikre lærlingplasser til alle. Dette vil føre til flere fagarbeidere og et mer kompetent arbeidsliv.

Men dette er ikke nok alene. Vi må også styrke posisjonen til yrkesfag og praktisk kunnskap for å få flere til å velge yrkesfag. I dag opplever flere at den tiårige grunnskolen er lagt opp for at man skal ta studiespesialiserende, og så er yrkesfag et alternativ for dem som ikke trives i det løpet. Norske barn og unge får ikke testet ut sine praktiske evner og interesser nok i skolen. Regjeringens ungdomstidsmelding, som sørger for en mer praktisk skole, er viktig for mange barn og unge. Man vil innføre et mer praktisk valgfag på mellomtrinnet og gjøre det obligatorisk å tilby arbeidslivsfag på ungdomsskolen, og man ønsker å likestille praktisk og teoretisk kunnskap. Det vil være med på å løfte yrkesfagene. Ikke bare vil barn og unge finne ut at de liker og har et talent for praktisk arbeid, men de vil fra ung alder anerkjenne praktisk kunnskap på samme måten som man i dag anerkjenner teoretisk kunnskap. Det er viktig for norsk arbeidsliv og viktig for den enkelte.

Norge har noen av de beste fagarbeiderne i verden. Dette er et konkurransefortrinn som vi må ta vare på. Regjeringen ønsker derfor å ha et nasjonalt kompetansesenter for yrkesfag som skal være med og utvikle forskning og kvalitet for yrkesfagene.

Margret Hagerup (H) [10:08:10]: Fagarbeidere er helt avgjørende for at Norge skal lykkes som samfunn og at vi skal sikre gode tjenester til alle innbyggere. Det er derfor svært gledelig å se at interessen for yrkesfag fortsetter å gå opp. Det er et resultat av målrettet arbeid over flere år.

Da regjeringen Solberg tiltrådte i 2013, var det for få som valgte yrkesfag, og det var et gap mellom opplæringen på skolen og de kravene som arbeidslivet stilte. Det var også en stor andel som ikke fikk læreplass, eller som ikke fullførte utdanningen. Regjeringen Solberg tok tak i disse utfordringene, bl.a. gjennom økte lærlingtilskudd, krav om lærlinger ved offentlige anbud og endringer i strukturen på yrkesfagene, slik at elevene fikk tidligere og mer spesialisert opplæring.

Nå tar de borgerlige partiene til orde for å gjennomføre et ytterligere løft for yrkesfagene, for å sikre at enda flere fullfører med et fag- eller svennebrev. Vi har løftet en rekke elementer som jeg mener regjeringen bør se

nærmere på, og vi vil at de skal komme tilbake med en stortingsmelding om yrkesfagene.

For det første må vi øke tilgangen på læreplasser, og særlig offentlig sektor må ta et større ansvar. Vi vil ha en forpliktende opptrappingsplan for å øke lærlingtilskuddet.

Lærere spiller en sentral rolle i å heve kvaliteten på yrkesfagene, og det er viktig å legge til rette for at erfarne fagfolk kan skaffe seg pedagogisk kompetanse og bidra direkte til opplæringen av yrkesfagelever, men også at fagfolk og lærere kan hospitere på tvers mellom bedrift og skole.

Det er også viktig å øke samarbeidet mellom utdanning og næringsliv og gi større frihet til at elevene i større grad kan veksle mellom skole og bedrift. Vi trenger større fleksibilitet og mer samarbeid på tvers av sektorer, og det må være rom for at lokale forhold kan tilpasses utdanningsløpene.

Vi må også sikre alle muligheten for tilrettelagt opplæring gjennom lære kandidatordningen, og de bør kunne få en stillingstittel. Det gir verdi til den enkelte og til samfunnet. Voksne i jobb må også få større muligheter til å skaffe seg formell kompetanse gjennom fleksibel skolestart, alternativ teoriundervisning og hyppigere eksamensmuligheter.

Så vil jeg understreke at opplæringskontorene spiller en avgjørende rolle i å sikre læreplasser og å veilede både lærlinger og bedrifter. Deres innsats er helt avgjørende for å sikre at vi får flere fagarbeidere, og at opplæringen som tilbys, er av høy kvalitet. Regjeringen har gjennom sin regjeringssperiode sådd tvil om opplæringskontorenes rolle, og de har hatt en politikk som har gjort at yrkesfagkonkurranser har blitt avlyst på grunn av manglende forutsigbarhet.

Det er fremdeles i dag for mange hindringer i veien mot et fagbrev, og de borgerlige partiene mener at regjeringen nå må sørge for at det blir enda lettere å ta fagbrev. For det er ingen tvil om at Norge trenger flere fagarbeidere, og vår jobb her er å legge bedre til rette for dette.

Anja Ninasdotter Abusland (Sp) [10:11:17]: Yrkesfagene er ryggraden i mange av våre samfunnsfunksjoner, og Senterpartiet har alltid stått fremst i kampen for å styrke yrkesfagene. Det er derfor bekymringsfullt å se hvordan Høyres politikk over tid har svekket mulighetene for elever på yrkesfag. Høyre har i årevis prioritert teoretisering av skolen framfor å bygge opp praktiske og yrkesnære utdanningsløp, og dette har bidratt til frafall og en manglende forståelse for hva arbeidslivet faktisk trenger. Resultatet er at vi nå mangler fagarbeidere i viktige sektorer som helse, bygg og anlegg og industri.

Høyre liker å snakke om hvor viktig det er å skape flere læreplasser, men når det gjelder til handling, har vi

sett altfor lite. Mens vi i Senterpartiet har bidratt til konkrete tiltak for å styrke læreplassordningen, har Høyre sittet stille og satset på at markedet ordner opp selv. Det har ikke skjedd.

Regjeringen, med Senterpartiet i spissen, har tatt grep for å rette opp denne skjevheten. Vi har prioritert å gjøre yrkesfag mer praksisnært, å sikre bedre rådgivning for elever i ungdomsskolen og å etablere et nasjonalt senter for yrkesfag. Vi har også styrket samarbeidet mellom skoler og lokalt næringsliv, noe som gir bedre kvalitet på opplæringen og flere læreplasser.

Høyres politikk har heller ikke vært til hjelp for å løse lærerkrisen. Når faglærere på yrkesfag må forlate skolen fordi de ikke oppfyller teoretiske krav som ikke er relevante for deres undervisning, mister vi viktig kompetanse. Dette er konsekvensen av politikk som prioriterer teori foran praksis og byråkratiske regler foran sunn fornuft.

Senterpartiet mener at yrkesfag må få den plassen det fortjener i vårt utdanningssystem. Elever som velger en praktisk retning, skal ikke møte nedlatende holdninger eller et dårligere tilbud enn dem som velger teoretiske fag. Vi må verdsette fagarbeideren, og det starter med å gi en god utdanning. Det er på tide at vi legger Høyres feilslåtte politikk bak oss og sikrer at framtidens fagarbeidere får den opplæringen de trenger. Samfunnet vårt trenger dem, og vi i Senterpartiet skal fortsette å kjempe for at de får de best mulige forutsetningene.

Himanshu Gulati (FrP) [10:14:06]: Det er et godt dokument med gode forslag vi diskuterer her i salen i dag. Det er behov for en helhetlig politikk gjennom hele skoleløpet. Utdanningssektoren må i større grad tilpasses næringslivets og samfunnets behov om vi skal klare å bevare velferdssamfunnet framover. Elever og studenter må gis økt mulighet til å velge utdannelse som gjør at de kommer ut i verdiskapende arbeid.

Det er svært gledelig at tallene på søkere til yrkesfag fortsetter å gå opp. Over halvparten av alle som begynner på videregående skole, begynner nå på et yrkesfaglig studieprogram, og stadig flere fullfører med fag- eller svennebrev. Det er fremdeles likevel et stort behov for å øke kunnskapen om hvilke muligheter yrkesfag gir, og det må satses målrettet for at enda flere skal søke seg til og fullføre yrkesfag.

For å få til dette er det bl.a. viktig med gode utdannings- og yrkesrådgivere i skolen. Noe av den viktigste kompetansen slike rådgivere må ha, er tett og praktisk erfaring og kontakt med lokalt og regionalt arbeids- og næringsliv. Norge er et langstrakt og mangfoldig land med store regionale ulikheter med hensyn til både arbeidsmarkedsbehov, verdiskaping og utdanning, og det er viktig at elevene får rådgivning som gjenspeiler prak-

tiske og reelle behov i arbeidsmarkedet. Vi ser også at noen av de skolene som lykkes best i landet med yrkesfagprogrammene sine, er de som nettopp har den typen integrert samarbeid med lokalt og regionalt næringsliv. Vi må ha fleksible og effektive systemer for yrkesrådgivning i skolen som sikrer at elevene får relevant og aktuell rådgivning om videre utdanning og yrkesmuligheter. Jobbingen med yrkesfag må være langsiktig.

Da Fremskrittspartiet ble en del av Solberg-regjeringen i 2013, var det en utfordring at for få valgte yrkesfag, at det de lærte på skolen, var lite relevant for arbeidslivet de skulle ut i, og at mange ikke fikk læreplass eller fullførte utdanningen. Vi satset den gang på yrkesfagenes status i samarbeid med partene i arbeidslivet, noe som har bidratt til at stadig flere velger yrkesfag. Økningen vi ser innen yrkesfag, er det derfor viktig å opprettholde, og det er viktig å få til en tverrpolitisk enighet om satsing på yrkesfag for framtiden.

Det er mange andre ting jeg kunne ha nevnt, men jeg ønsker spesielt å påpeke opplæringskontorenes rolle som en viktig bidragsyter til å sørge for flere fagarbeidere. De spiller en avgjørende rolle i det samspillet som sikrer læreplasser som gir gode fagarbeidere. Som flere før meg i dag har vært inne på, var det uheldig med den usikkerheten som ble skapt av regjeringen tidligere i denne perioden, rundt opplæringskontorenes rolle.

Fremskrittspartiet vil videre trekke fram yrkesfagkonkurranser som skole-NM og yrkes-NM som viktige arenaer for å løfte yrkesfagene og motivere flere til å velge den retningen. Sist, men ikke minst er også privatskolene viktige. Privat sektor er dynamisk, og en velfungerende privat sektor er et viktig supplement til den offentlige skolen. Derfor vil Fremskrittspartiet liberalisere privatskoleloven.

Grete Wold (SV) [10:17:15]: Det er ingen uenighet om at vi trenger en økt satsing på yrkesfag. Vi trenger dyktige fagarbeidere på alle nivå og i hele landet. Mindre steder sliter med å løse alle oppgavene lokalsamfunnet har, mens man i byene ikke har nok folk til å møte alles behov. Det er nå rekordstor søkning til yrkesfag. Stadig flere oppnår å få et fag- eller svennebrev. Heldigvis er holdningen til yrkesfag endret, og denne utdanningsveien har blitt mer populær.

Det er viktig å finne virkemidler som står seg over tid. Det er derfor flott at alle partier, uavhengig av farge og ideologi, kommer med gode forslag. Ved at det i denne saken er sjeldent stor enighet om mange merknader, er nok dette et område som handler mer om troen på virkemidler enn om partipolitikken.

For SV er det viktig å trekke fram hvor viktig det er at vi har gode rådgivere i skolen. Et riktig valg, eller kanskje rettere sagt et ønsket, riktig valg er helt avgjørende. Det

å ta gode valg i så ung alder krever en rådgiver som stiller de rette spørsmålene, og som kjenner både arbeidsmarkedet og den enkelte eleven. Kanskje spesielt på mindre plasser, der næringslivet er tett på skolen og utdanningsinstitusjonene, vil et nærmere samarbeid mellom skole og næringsliv absolutt være fornuftig.

Det bringer meg over til neste moment, nemlig behovet for gode læreplasser. Yrkesfag kan man ikke kun lese seg til. Det må læres og erfares ute i samarbeid med gode kolleger, skulder ved skulder. Om det ikke finnes en relevant læreplass når det trengs, vil en pause på et år eller kanskje flere kunne ødelegge veldig. Jeg har sagt det mange ganger før, og jeg gjentar det gjerne i dag: Her er det offentlige ikke god nok. Det er et stort forbedringspotensial spesielt i kommunene våre. Jeg vil tenke og tro at det kommer til å bedre seg, når man nå ser at det er et så stort behov for fagutdannede i alle sektorer.

Også under læretiden trenger eleven læreren sin. Vi er godt kjent med at oppfølgingen fra skolen flere steder utsettes for innsparinger og kutt. Det er veldig uheldig. Vi har en jobb å gjøre med å sikre tilstrekkelig med ressurser og utdannede yrkesfaglærere i framtiden.

Til slutt: Selvsagt er våre ungdommer smarte. De vil velge en yrkesvei med karriere- og utviklingsmuligheter. Derfor er vi på lik linje med fagbevegelsen og fagskolestudentene og ønsker å få på plass en høyere utdanningsvei, også for dem som ikke velger den rent akademiske yrkesretningen. Vi er derfor enig i intensjonen til forslagstillerne, men ikke i at en stortingsmelding vil være det riktige virkemiddelet nå.

Hege Bae Nyholt (R) [10:20:08] (komiteens leder): Å sikre at elever i Norge har lik rett til god utdanning, uavhengig av om de går yrkesfag eller studiespesialisering, er en viktig prioritering for Rødt. Derfor deler jeg engasjementet til forslagsstillerne for en styrket yrkesfaglig opplæring. Vi vet at vi trenger flere med praktiske utdanninger i framtiden, innen helse, bygg og anlegg og andre fag, og heldigvis er det stadig flere ungdommer som nå søker seg til nettopp yrkesfag.

Det som bekymrer meg, er at det ikke er nok læreplasser. Det betyr at mange av våre ungdommer som velger de utdanningene det er et skrikende behov for, ikke får muligheten til å fullføre.

Et forslag som har kommet på bordet fra både mannsutvalget og Stoltenberg-utvalget, er at vi må lovfeste retten til læreplass. Det er flere elever på yrkesfag som ikke fullfører skolen, og vi vet at de fleste dropper ut etter vg2. Da skulle de egentlig ha fått en læreplass, men det finnes dessverre ikke. Mannsutvalget går til og med så langt som å kalle dette strukturell diskriminering av elever på yrkesfag. Det er en alvorlig beskrivelse av en alvorlig situasjon.

Når nå stadig flere elever velger yrkesfag, kan ikke vi være bekjent av at ikke disse skal få fullført sin utdanning. Det er ingen god løsning at elever som ikke får læreplass, sendes tilbake til skolebenken for et påbyggingsår.

Selv om Rødt står på for å heve statusen til yrkesfagene, står vi ikke på for enda en stortingsmelding, slik Høyre ønsker. Vi mener at det som trengs på yrkesfagene, er tydelige lovendringer, slik som å lovfeste retten til læreplass. I tillegg mener vi at yrkesfagene må bli budsjettvinnere. Derfor har Rødt bl.a. foreslått å øke utstyrsstipendiet med 10 pst. Dette vil treffe særlig dem som går på yrkesfag med høye utstyrskostnader.

Vi har også foreslått å øke lærlingtilskuddet med 2 500 kr, og at det skal settes i gang prøveprosjekt med utstyrsbusser, slik at det kommer mer moderne utstyr inn i skolen. I tillegg har Rødt foreslått at vi skal hente inspirasjon fra den danske juniormesterlæreordningen, slik at flere elever på ungdomsskolen kan forsere yrkesfaglige fag allerede i ungdomsskolen, og vi har pekt på at vi trenger en forsterket rådgivningstjeneste.

Vi trenger å sikre yrkesfagene og yrkesfagelevene våre.

Statsråd Kari Nessa Nordtun [10:22:57]: For regjeringen er det viktig at fag- og yrkesopplæringen har god kvalitet og dekker samfunnets behov for fagarbeidere og kompetanse i dag og i framtiden. Opplæringen skal også ruste den enkelte elev og lærling for livet.

Jeg deler ønsket om et løft for yrkesfagene, men vi trenger ikke en stortingsmelding for å få det til. Regjeringen er allerede i full gang, og satsingen gir resultater. Andelen som får læreplass, har gått oppover de siste årene, og aldri før har så mange oppnådd fagbrev som nå, men vi er ikke ferdige. I 2024 så vi søkertall til yrkesfag som ikke har vært like høye siden Arbeiderpartiet og Senterpartiet sist satt i regjering, i 2012, og jeg er svært glad for denne positive utviklingen.

Som datter av en bilmekaniker og søster av en murer er jeg stolt over den prioriteringen regjeringen har gjort for fag- og yrkesopplæringen. For det første innførte vi fullføringsrett og rett til yrkesfaglig rekvalifisering i ny opplæringslov. Flere vil kunne fullføre opplæringen sin, noe som har stor betydning for elever og lærlinger.

Vi har i flere år hatt en storstilt satsing for flere læreplasser og bedre kvalifisering. I 2025 er tilskuddet til fylkeskommunene på 479 mill. kr. På den måten sørger vi for gode rammevilkår og styrker fylkeskommunenes arbeid for at flere skal få seg en læreplass og en yrkesfaglig opplæring av god kvalitet.

I år vil vi etablere et nasjonalt senter for yrkesfag. Senteret skal bidra til å skaffe kunnskap og forskning på feltet og sikre at vi får ut det fulle potensialet i yrkesfagutdanningene våre. Senteret skal være en pådriver for

nytenking og langsiktig strategisk arbeid for å øke kvaliteten i opplæringen.

Jeg er opptatt av å se fag- og yrkesopplæringen i sammenheng med utdanningsløpet før og etter videregående opplæring. I stortingsmeldingen om 5.–10. trinn som jeg nylig la fram, foreslår regjeringen flere grep for en mer praktisk og variert grunnskole. Disse grepene er helt nødvendige og viktige å få iverksatt etter år med historisk dårlige læringsresultater i norsk skole under Solberg-regjeringen. Grepene i meldingen vil bidra til å forberede elevene bedre på valg av utdanningsprogram og skape en bedre sammenheng mellom ungdomsskole og yrkesfaglig opplæring.

Vi ønsker også, ikke minst, å satse videre på videreutdanning for lærere i praktiske og estetiske fag. Der ser vi allerede at vi har oppnådd dobbelt så mange som under Solberg-regjeringen.

Disse grepene skaper en helhetlig satsing på yrkesfagopplæringen, og jeg er utrolig glad for det store engasjementet som finnes i denne salen for nettopp dette.

Presidenten [10:26:02]: Det blir replikkordskifte.

Margret Hagerup (H) [10:26:21]: Hvorfor vil ikke regjeringen åpne opp for at fagprøvene kan tas på engelsk?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [10:26:27]: Opplæringsloven er tydelig på at opplæringspråk i norsk skole er norsk, samisk eller norsk tegnspråk. Når opplæringspråket er norsk, avlegges eksamen på norsk, og det samme gjelder for fag- og svenneprøven.

I en tid med mye utenlandsk arbeidskraft, innvandrere og flyktninger i Norge, der behovet for fagarbeidere er stort, er det forståelig at noen tenker at det kan være hensiktsmessig å avlegge denne prøven på engelsk. Samtidig er arbeidsspråket i Norge i all hovedsak norsk, selv om enkelte bedrifter og virksomheter i Norge praktiserer engelsk. Fag- og svenneprøvene er nasjonalt fastsatt, og de gjelder for jobb i alle bedrifter og virksomheter. Innholdet i de fleste læreplaner forutsetter også ferdigheter i norsk. Dette gjelder f.eks. kompetanse knyttet til norsk regelverk, HMS, kundebehandling og service. Derfor er det viktig å holde på dette, og det er også presisert i den nye loven.

Margret Hagerup (H) [10:27:33]: All den tid vi skriker etter fagarbeidere, synes jeg det er rart, for HMS er en vesentlig del av fagprøven i dag. En skal vise både faglig kompetanse og sikkerhetskompetanse, som ligger i pensum, og hvorvidt en gjør dette på norsk eller engelsk, synes jeg burde vært underordnet.

Jeg har selv jobbet i en bedrift som jobber mye med norskopplæring. Norsk er arbeidsspråket, det er jeg helt

enig i. I en annen bedrift, Jæder på Jæren, som har jobbet innenfor kjøttbransjen i over 120 år, sier Guro Espeland at de trenger fagarbeidere sårt og har jobbet hardt for å få til dette. De tilbyr norskkurs til sine ansatte. I 2024 hadde de fem fagarbeidere, i 2023 fikk de åtte. Nå klarer de bare å få en av sine ansatte til å ta fagprøven. Hun sier at hvis en hadde hatt mulighet til å ta denne på engelsk, hadde det vært lettere for mange av dem som bor i nærområdet i Rogaland, å kunne ta denne fagprøven. Hvorfor vil ikke ministeren gi Guro muligheten til å gi flere av sine ansatte fagprøven for å sørge for bedre kompetanse i bedriften?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [10:28:35]: En fagarbeider som ikke oppfatter beskjeder og advarsler som gis på en arbeidsplass, kan utgjøre en sikkerhetsrisiko. Her er det viktig å tenke alle bedrifter. Fagprøven gjelder for alle bedrifter og ikke for enkeltbedrifter, og det har også arbeidslivets organisasjoner vært svært opptatt av. Jeg mener derfor det er viktig at fagarbeiderne behersker norsk, og at det er riktig at fagprøven gjennomføres på norsk. Og Stortinget – jeg gjentar – har nylig vedtatt en ny opplæringslov, hvor det er presisert at opplæringspråk er norsk, samisk eller norsk tegnspråk.

Margret Hagerup (H) [10:29:14]: Jæder, representert ved Guro Espeland, er jo ikke den eneste bedriften som jobber med fagarbeidere hver dag og ønsker å sikre Norge flere fagarbeidere. Jeg er helt sikker på at de er opptatt av den faglige delen, at de skal ha god kompetanse i bedriften, og at de skal levere et godt produkt til sine kunder. Mener ministeren at når Guro Espeland spør om å kunne ta fagprøven på engelsk, så ser hun helt vekk fra å ivareta den faglige delen av fagopplæringen?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [10:29:40]: Vi trenger kompetanse – alle trenger kompetanse. Det er det viktig at vi får til, og at vi sørger for at ansatte kan fungere i alle bedriftene vi har i landet når de har tatt den utdannelsen de har i Norge. Derfor står jeg på at når også arbeidslivets organisasjoner har vært opptatt av dette og framholder at det er viktig å kunne lese bruksanvisninger, kunne forstå sikkerhetsbildet på arbeidsplassen og kunne kommunisere med kunder og kollegaer, så er det det som er klokt å gjøre.

Margret Hagerup (H) [10:30:16]: Jeg ser at veien inn for fagarbeidere ikke blir enklere med denne regjeringen.

Jeg vil benytte anledningen til å løfte fram en annen sak som vi foreslår i dette representantforslaget, og det er muligheten til å kunne ta fagprøven muntlig. Blant annet har Dysleksi Norge kommet med innspill om at

det er veldig mange med lese- og skrivevansker som i mange år har slitt med teori i skolen, og som ikke har klart å gjennomføre et ordinært opplæringsløp. Hvis de hadde hatt adgang til å ta fagprøven muntlig, hadde flere kunnet bli fagarbeidere. Julie Brodtkorb i Maskinentreprenørenes Forbund var før jul ute og sa at i dag hindrer vi praktikerne i å kunne ta et fagbrev, nettopp på grunn av dette. Så når norsk som arbeidsspråk var begrunnelsen i forrige spørsmål: Hvorfor vil ikke ministeren åpne for at disse ungdommene kan få lov til å vise sin fagkompetanse og ta fagprøven muntlig?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [10:31:14]: Først og fremst vil jeg si at representanten Hagerup tar helt feil når hun sier at veien for fagarbeiderne ikke blir enklere med denne regjeringen. Tvert imot er tallenes tale tydelig: Det er nettopp det vi får til. Det er det resultatene viser, og det er resultatene jeg og regjeringen er opptatt av.

Når det gjelder det konkrete spørsmålet knyttet til muligheten for fleksible vurderingsformer, som jeg forstår er spørsmålet, er dette noe som er på dagsordenen. Det er verdt å merke seg at høringen som ble gjennomført om vurderingsformer for modulstrukturerte læreplaner i videregående opplæring for voksne i forkant av ny forskrift, viste bred støtte til de skriftlige sentralt gitte eksamenene. Som et ledd i å gjøre eksamensordningen mer fleksibel legger Utdanningsdirektoratet likevel til rette for utprøving av nettopp alternative eksamensformer. Våren 2025 prøver direktoratet for første gang ut skriftlig-muntlig eksamen i yrkesfag for kandidater som tar skriftlig eksamen før fagprøven, f.eks. innenfor renholdsoperatørfaget. Dette forsøket er interessant å følge videre.

Hege Bae Nyholt (R) [10:32:32]: Som omtalt i innlegget er det flere elever på yrkesfag enn på studiespesialisering som ikke fullfører skolen, og mange dropper ut etter vg2, ofte fordi de ikke får læreplass. Dette skjer samtidig som SSB viser at vi har et skrikende behov for flere innen helse, bygg, anlegg, industri, osv. Allikevel er det mange som vil fullføre sin fagutdanning, men som ikke får det, nettopp på grunn av mangel på læreplass.

Både mannsutvalget og Stoltenberg-utvalget har anbefalt å lovfeste retten til læreplass. Dette støtter Rødt. Vi kan ikke holde fram med det mannsutvalget omtaler som en strukturell diskriminering av elever på yrkesfag. Hvorfor vil ikke statsråden følge anbefalingene fra disse to utvalgene om lovfestet rett til læreplass?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [10:33:15]: Jeg er helt enig med representanten Bae Nyholt i at det er helt avgjørende viktig at det står klar en læreplass når det skal gjøre nettopp det. Vi har satset med betydelige beløp

nettopp for å sikre dette ute i fylkeskommunene, som jeg har vært inne på tidligere. Vi har også i den nye loven vært helt tydelig på nettopp dette målet, men vi ønsker ikke at noen skal stå uten noe hvis de, mot formodning, ikke skulle få læreplass.

Presidenten [10:33:48]: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Øystein Mathisen (A) [10:34:02]: Engasjementet for yrkesfagene er stort i denne salen, og det merkes også i debatten. Jeg skulle gjerne sett at det samme engasjementet også fantes når partiene legger budsjettene, for når det gjelder budsjettet for 2025 og retorikken som spesielt partiet Høyre og representanten Margret Hagerup kom med, der man kritiserte at flere arrangementer som fremmer yrkesfag, har fått mindre eller usikker bevilgning, stemmer jo ikke det med virkeligheten i budsjettet. For 2025 har vi bl.a. doblet tilskuddet til Worldskills, som arrangerer bl.a. Yrkes-NM, sammenlignet med det Høyre hadde i sitt budsjett i 2021. Samtidig er det også mye fin retorikk og forslag om at lærlingtilskuddet skal økes, men i Høyres alternative statsbudsjett, der de harde prioriteringene gjøres og pengene fordeles, er det ingenting til en økning i lærlingtilskuddet.

Retorikken er gratis, men i budsjettet må pengene bevilges.

Presidenten [10:35:04]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

Sak nr. 3 [10:35:08]

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Guri Melby, Abid Raja og Grunde Almeland om styrking av kontaktlærerfunksjonen for å gi lærerne mer tid til elevene og legge bedre til rette for at hele laget rundt eleven får mer tid ute på skolene (Innst. 114 S (2024–2025), jf. Dokument 8:174 S (2023–2024))

Presidenten [10:35:33]: Etter ønske fra utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Margret Hagerup (H) [10:36:03]: På vegne av saksordføreren vil jeg takke komiteen for godt arbeid. Det

er en samlet komité som er helt tydelig på at læreren er den viktigste enkeltfaktoren for elevenes læring og trivsel. Det er også en samlet komité som mener at kontaktlæreren har en viktig rolle, og at det er viktig å styrke laget rundt læreren. Komiteen mener at dette vil bidra til at læreren får avlastning for oppgaver som ikke er direkte knyttet til undervisningen, og at det vil styrke kontaktlærerfunksjonen betydelig, samtidig som laget rundt eleven blir sterkere og bredere og gir rom for bedre oppfølging av den enkelte elev. Komiteen er imidlertid ikke enige om tiltakene for å nå dette, og jeg vil i resten av innlegget derfor redegjøre for Høyres standpunkt.

Jeg vil berømme forslagsstillerne for å løfte en viktig sak. Kontaktlærerne møter hver dag barna våre i klasserommet, og de har en utrolig viktig rolle i å danne og utdanne dem for framtiden. Stadig flere elever trenger ekstra oppfølging og hjelp fra sosialfaglig kompetanse, og det er ingen tvil om at kravene til rollen har økt, og at lærerne har fått stadig flere oppgaver og møter ulike krav fra både skoleledere, politikere og foreldre.

Derfor støtter Høyre forslaget om å utarbeide en kontaktlærerpakke for å styrke kontaktlærerressursen, i samarbeid med partene.

Høyre har prioritert lærerne i vårt alternative budsjett gjennom å faktisk sette av midler til å styrke laget rundt læreren og eleven. Det er høyst nødvendig, for i dag er det for mange lærere som står alene i klasserommet.

La meg ta en sammenligning: Se for deg at du skal ta en operasjon. Da er du avhengig av en flink kirurg i operasjonssalen, men du setter også pris på alle de andre som er i operasjonssalen, som eksempelvis anestesisykepleieren. Du blir neppe tryggere av at det er flere kirurger i rommet, for operasjonen blir ikke bedre av det, og du er helt avhengig av at kirurgen har et sterkt lag rundt seg. Dette laget finnes ikke i klasserommet. Regjeringens største skolesatsing gjennom denne regjeringssperioden kommer til å være nesten 5 mrd. kr som premierer skolebygg, ikke kvalitet og innhold. Det er feilslått politikk. Den samme perioden har de snakket om laget rundt læreren, men ikke kommet med penger i budsjettene.

Det har Høyre gjort, for lærerne trenger et sterkt lag rundt seg, på samme måte som kirurgene. Skolene må få inn flere miljøterapeuter, sosialarbeidere og andre fagfolk for å styrke laget. For når læreren får være lærer og får tid og rom til å følge opp sine elever, skaper vi en god skole for barna våre. Det er en skole hvor flere kan oppleve mestring og læringsglede, hvor vi sørger for det viktigste først, nemlig at ungene lærer seg å lese, skrive og regne skikkelig. Det starter og slutter med en lærer som får tid og rom til å være lærer.

Jeg tar opp forslaget fra Høyre og Venstre.

Presidenten [10:39:02]: Da har representanten Margret Hagerup tatt opp det forslaget hun refererte til.

Øystein Mathisen (A) [10:39:05]: Vi har en god skole, men vi har utfordringer som må løses for at den skal bli enda bedre. Vi trenger elever som leser bedre, regner bedre og som behersker de utfordringer framtiden vil stille dem overfor. Vi har satt en ny retning, med en mer praktisk og variert skole som skal motivere og sørge for at flere fullfører på et høyere nivå.

Læreren er den viktigste enkeltfaktoren for å få til dette. Partene tydeliggjør også dette ved at lærerens kontaktlærerrolle styrkes. Det viser at det er en bred enighet også blant dem om dette.

Vi i Arbeiderpartiet og Senterpartiet og regjeringen ønsker en tillitsreform som gir læreren mer tid og mer tillit til å gjøre jobben sin. Høyresidens svar derimot er mer testing, mer kontroll og byråkrati, noe som tar opp tiden og gir mindre tid med elevene i klasserommet.

Lengst går nok uansett Fremskrittspartiet i å endre lærerens posisjon, rolle og stilling i klasserommet. I deres nye partiprogram foreslås det at stillingsvernet for lærerne skal svekkes. Den yrkesgruppen i kommunal sektor som det skal være lettest å sparke, er altså læreren. Det gjør ikke at læreren blir sjefen i klasserommet, det styrker ikke yrkets anseelse – det er helt feil vei å gå. Arbeiderpartiet er svært uenig i den retningen Fremskrittspartiet staker ut for norsk skole.

Laget rundt eleven og laget rundt læreren er en av de viktige satsingene vi må ha framover. En styrket kommuneøkonomi i en veldig tøff tid har også gjort at flere kommuner har kunnet ta denne veien. Det har vært viktig for regjeringen med en sterk satsing på kommuneøkonomien.

I statsbudsjettet bevilges det penger til skolemiljøteam, som er noen av de fremste til å kunne bidra til å lage et godt skolemiljø og løse vanskelige mobbesaker. Det er et viktig verktøy for både skoleledelsen og læreren.

Vi kommer nå også med et helhetlig kompetanse- og karriereutviklingssystem, som også andre enn lærerne skal kunne bruke for å styrke kompetansen i norsk skole.

Representantforslaget har mange gode intensjoner – som støttes. De ivaretas allerede godt av regjeringens arbeid. Derfor ser vi det ikke som hensiktsmessig å vedta noe annet.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [10:41:34]: Senterpartiet mener det er veldig bra at lærerrollen og skolemiljøet løftes i Stortinget. Arbeiderparti–Senterparti-regjeringen har vært opptatt av disse to temaene og gjort en rekke tiltak. I fjor behandlet Stortinget profe-

sjonsmeldingen, Meld. St. 19 for 2023–2024, med flere grep som skal løfte lærerutdanningene videre og sikre økt rekruttering av kvalifiserte lærere i klasserom over hele landet.

Kontaktlærerfunksjonen er viktig og noe lærerorganisasjonene har løftet både politisk og i lønnsforhandlinger gjennom arbeidstidsavtalen. Partene løfter dette på en god måte, og Senterpartiet mener det er avgjørende å hegne om partssamarbeidet.

Laget rundt eleven er ellers veldig viktig. Mange skoler har gode ordninger. I budsjettet for 2025 har vi foreslått å etablere en tilskuddsordning slik at kommunene får støtte til å etablere egne skolemiljøteam, for vi anerkjenner behovet for et godt skolemiljø. I tillegg skal det komme et nytt helhetlig system for karriere- og kompetanseutvikling. Pedagogisk-psykologisk tjeneste er en del av det viktige laget rundt elevene, lærerne og skolen, og det ble tydeliggjort i ny opplæringslov.

Store tiltak for en bedre skole er nødvendig. Dagens kunnskapsminister er godt på. Arbeiderparti–Senterparti-regjeringen leverer på mange områder: en mer praktisk og aktiv skole, mindre standardisert testing og skjermbruk, mer danning og respekt for lærerne, mindre rom for unnasluntring, mer tillit og mindre byråkrati. Tillitsreformen er et pågående prosjekt der man utlyser midler til tiltak for å prøve ut nye former å jobbe på.

Nå er det storstilt satsing med midler til oppfølging av ungdomsmeldingen, Meld. St. 34 for 2023–2024, for å få spesialrom både inne og ute for praktisk og aktiv læring, samt oppdatert utstyr. Det satses i hele landet, og jeg ser fram til videre oppfølging av dette, også uten at dagens Dokument 8-forslag blir vedtatt.

Himanshu Gulati (FrP) [10:43:50]: Fremskrittspartiet er positive til intensjonen bak forslagene. Det er store utfordringer i skolen, og styrking av lærernes autoritet, bedre kontakt mellom hjem og skole og mer forebygging er viktige tiltak. En god lærer er nok kanskje den viktigste nøkkelen til en vellykket skole.

Utfordringene med vold og trusler i skolen har eskalert kraftig de siste årene. Årsakene til dette er sammenfatte, men mangel på tiltak og handlekraft tidlig nok og, etter Fremskrittspartiets mening, fortsatt mangel på gode nok reaksjoner når negative hendelser skjer, er noen av mange utfordringer rundt dette.

Vi ser nå at én av fire lærere i grunnskolen er blitt utsatt for vold og trusler, og nye tall viser at rundt 14 pst. av lærerne har opplevd vold eller trusler, noe som er en dobling siden 2010. Vi ser nesten 100 meldinger om vold og trusler på norsk skole hver dag. Det er dessverre mange enkeltteksempler som underbygger denne alvorlige trenden, som er med på å forverre situasjonen for lærerne i norsk skole.

Fremskrittspartiet vil påpeke at det er store variasjoner i skolenes behov, både regionalt og lokalt og internt i de enkelte kommuner. Skolenes organisering og bruk av ressurser bør i størst mulig grad avgjøres lokalt. Det er tross alt her man kjenner sine behov og utfordringer.

Jeg vil også vise til at Fremskrittspartiet flere ganger har foreslått en rekke konkrete tiltak for å styrke lærernes stilling og autoritet og for å gi lærerne mer tid til å være lærere, ikke sosialarbeidere. Tiltak som bl.a. flere spesialklasser, flere plasser på spesialskoler og utvidet bruk av sosialagenter, slik som man har i Oslo-skolen, vil etter Fremskrittspartiets mening være noen av mange treffsikre tiltak for å adressere det vi opplever i norsk skole i dag. Her vil jeg vise til tidligere forslag og merknader fra oss i Fremskrittspartiet.

Gjennom mange år har vi ofret tryggheten til det store flertallet av elever og lærere og fratatt lærere og rektorer makten, mens man har tatt større hensyn til mange av dem som har stått for uroen. Dette mener Fremskrittspartiet er feil. I dag er det bl.a. svært vanskelig å tvangsflytte elever som står for uroen, og overføring til en spesialskole krever samtykke fra eleven.

Dette er noen av de mange utfordringene og paradoksene som Fremskrittspartiet mener gjør det vanskelig å løse de utfordringene vi ser i skolen.

Vi ser også en del andre negative trender, bl.a. økning i kriminalitet blant de yngste aldersgruppene, som også gjenspeiler en del av disse utfordringene.

Fremskrittspartiet mener det er viktig å skape trygghet og rom for læring for elevene i klasserommet, samtidig som de med langvarig utagerende atferd kan få et tilbud med særskilt oppfølging. Det er behov for flere konkrete tiltak i arbeidet med å oppnå gode og trygge læringsmiljøer. Fremskrittspartiet har fremmet en del forslag om dette tidligere, og vi vil også komme med flere forslag til tiltak dette halvåret.

Grete Wold (SV) [10:46:58]: Det er ingen tvil om at en kontaktlærer har en helt avgjørende rolle i skolen. En god kontaktlærer er det viktige bindeleddet mellom klasserommet og hjemmet og den som bør kjenne elevens styrker, utfordringer og behov både faglig og sosialt. Læreren er også nøkkelen for å skape trivsel, forhindre utenforskap og fremme sosial utvikling. Men skal det være mulig, trenger kontaktlæreren et handlingsrom, og det bør absolutt bli bedre. Det oppfatter jeg også er forslagstillernes intensjon, i tillegg til å styrke laget rundt elev og lærer. Det støtter selvfølgelig både jeg og SV. Læreren arbeidshverdag er under et voldsomt press, og stadig færre søker seg til lærerutdanningen. Det bekymrer oss alle. Da må vi snu alle steiner, for det haster.

Så er det viktig å se på denne utfordringen med flere innganger. Komplekse problemer har sjelden enkle løsninger. Ett av de områdene vi burde ta tak i, er et stadig økende krav til administrasjon og rapportering. Flere lærere melder om stor tidsbruk til teste- og måleregimer, og det kommer heller ikke alltid et godt læringsutbytte ut av det. Det kan fort handle mer om statistikk til oss politikere. Det er derfor behov for en kartlegging i samarbeid med partene for å kunne se hva som må til for å frigjøre mer tid – et forslag Rødt og SV også fremmer i denne saken. Når det gjelder laget rundt eleven, er det helt avgjørende, og det må jobbes mye med å styrke det. Det kan ikke kun bli floskler og tomme ord.

Regjeringen har flere gode strategier og planer på gang, men det tar selvsagt tid før vi ser effekt av det. Når det er sagt, forventer jeg at statsråden ikke anser oppgaven for løst, for det er fortsatt store utfordringer.

Det konkrete forslaget vi behandler i dag, vil ikke SV stemme for – ikke fordi vi ikke deler problembeskrivelsen eller ønsket om å bedre laget rundt eleven, men tilskuddsordninger er ikke riktig medisin der vi er nå. Tvert imot må sektoren som helhet styrkes. Resurser til flere yrkesgrupper – miljøarbeidere har vært nevnt, samt fast ansatte spesialpedagoger og helsesykepleiere – er noe av det som kan trekkes fram.

Derfor – til slutt: Vi vil ikke stemme for disse forslagene, tross gode intensjoner, men jeg fremmer med det forslaget vi er med på.

Presidenten [10:49:09]: Representanten Grete Wold har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Hege Bae Nyholt (R) [10:49:29] (komiteens leder): I min jobb i barnehagen vinket jeg hver sommer de eldste barna over veien til nærskolen. På en liten måned gikk de fra å være de eldste i barnehagen til å være de yngste på skolen. De trygge og oversiktlige uteområdene de kjente hver millimeter av og hadde gått grundig lei av, ble byttet ut med en uendelig skolegård full av «storunger», som det heter i Trondheim. Det ble en ny hverdag med nye regler, omgivelser og krav, nye klassekompiser og nye relasjoner – så mye nytt å forholde seg til. For mange blir læreren en trygg og nødvendig voksen, en som søkes av både elever og foreldre – tro meg – for veiledning og støtte og som et trygt nav i en ny hverdag. Professor Brodal har gjentatte ganger sagt at trygghet er helt, helt nødvendig for å lære.

Kontaktlæreren er ikke bare sentral for elevene; kontaktlæreren er også sentral for å sikre god koordinering av laget rundt eleven. Som det er blitt påpekt mange ganger: Det laget er for tynt. Jeg har selv vært laget, og én person er et dårlig lag – det er en enmannsspurt på en stor barneskole. Det er også sann at kontaktlæreren er presset av så mange faktorer, f.eks. for lav bemanning,

manglende støttefunksjoner, undervisningstid og ekstraoppgaver knyttet til rapportering som blir lagt til læreren. Resultatet blir at kontaktlæreren mangler tid til å oppfylle den viktigste funksjonen sin.

Det er de konkrete utfordringene som presser kontaktlærerens tid, som må adresseres om vi skal oppfylle intensjonen i forslagsstillernes forslag. Det kan gjøres på ulike vis. Man kan kutte i bunken av krav om rapportering som læreren blir pålagt i skolen. Vi må også styrke bemanningen i skolen, både på lærersiden og på den berømte lagsiden. Det trengs flere yrkesgrupper inn i skolen, noe som er gjentatt om og om igjen fra denne talerstolen.

Som nevnt fremmer Rødt og SV et forslag om at vi skal undersøke hvilke tiltak som skal til for å frigjøre mer tid for kontaktlæreren til å oppfylle kontaktlærerens funksjon. Vi trenger kunnskap, og vi ønsker at dette skal gjøres sånn at Stortinget kan fatte vedtak på riktig grunnlag.

Vi må sikre at læreren har tid til å være lærer.

Abid Raja (V) [10:52:24]: For mange piler peker i gal retning i norsk skole. Det er fortsatt for mange som ikke fullfører videregående opplæring. Det ufrivillige skolefraværet er høyt. Elevene lærer mindre, det er høye mobbetall, og for mange lærere slutter i jobben sin. Årsakssammenhengene er sammensatte, men dersom man skal lykkes bedre med å sørge for at flere barn og unge kommer seg gjennom skoleløpet og får realisert sitt potensial, er det viktig at man gjør grep for å styrke skolen. For Venstre er læreren den viktigste innsatsfaktoren i skolen. Derfor vil Venstre at lærerne skal få mer tid til elevene. Det er ambisjoner vi har med dette forslaget.

Utviklingen har gått i motsatt retning, og lærerne opplever stadig økte forventninger til hva de og utdanningssystemet skal bidra med for å løse sammensatte samfunnsutfordringer. De opplever å få stadig mer ansvar og flere oppgaver utenfor eget kompetanseområde.

Kontaktlæreren spiller en viktig rolle for barn og unge. Mange lærere opplever at de har lite tid til stadig flere oppgaver. Det kan gå ut over muligheten til å se og følge opp elevene som trenger det. Det er også vanskelig for lærerne å oppleve at viktige deler av det relasjonelle i lærerjobben må nedprioriteres fordi det ikke er nok timer i arbeidsuka eller døgnet til å gjøre jobben.

Det er lærerne som er best kvalifisert til å kunne vurdere hvilke behov og tiltak elevene trenger framover. Det er allikevel fortsatt slik at de fleste kontaktlærere har altfor lite tid til å gjøre denne viktige jobben. Det er etter Venstres syn for dårlig sammenheng mellom forventningene som stilles til rollen, betydningen man vet kontaktlærerne har, og tiden lærerne har til å følge opp ele-

vene sine. Derfor foreslår Venstre i dette forslaget å gi mer tid til å være kontaktlærer og styrke laget rundt læreren og eleven.

Det er partene i arbeidslivet som forhandler store deler av rammeverket som bestemmer hvor mye tid lærerne har til kontaktlærerfunksjonen. Men når man vet hvor viktig kontaktlærernes rolle er for å løse de utfordringene man ser i skolen, er det viktig at man undersøker hvilke virkemidler man kan stille til disposisjon for å gi kommuner og fylkeskommuner større mulighet til å komme lærerne i møte i det viktige målet de har hatt over lengre tid om å få til mer tid til å være kontaktlærer.

Det handler om å ha tiden som er nødvendig for å jobbe for læremiljøet i klassen og sørge for tilpasset opplæring. Det handler om samspillet som skal til for at spesialundervisningen har den kvaliteten den må ha for å få den effekten man ønsker seg. Dette er arbeidskrevende for ansatte i skolen. Kontaktlæreren er den ressursen i skolen som er tettest på elevene. Det gjør kontaktlæreren avgjørende for å oppdage og følge opp elevene som trenger hjelp og ekstra støtte. For at resten av laget rundt elevene skal fungere, trenger elevene at kontaktlæreren har tid til å gjøre jobben sin. Det er avgjørende nettopp for kvalitet i skolen.

Med det fremmer jeg forslaget som Venstre har.

Presidenten [10:55:24]: Da har representanten Abid Raja tatt opp det forslaget han refererte til.

Statsråd Kari Nessa Nordtun [10:55:41]: Jeg er bekymret, for mange piler peker i feil retning for norsk skole. Utviklingen må snus, og vi trenger en mer praktisk skole der elevene lærer mer og bedre.

I stortingsmeldingen om 5.–10. trinn la vi fram en rekke tiltak jeg mener samlet sett vil bidra til å snu utviklingen. Kontaktlæreren spiller en helt sentral rolle for barn og unge i skolen. Kontaktlæreren er kanskje den viktigste voksenpersonen for eleven og fungerer som et viktig bindeledd mellom ressursene på skolen og kontakten ut mot foreldrene. Når utfordringene øker og blir mer komplekse i skolen, er det kontaktlæreren som kjenner dette tettest på kroppen. Jeg er svært opptatt av at vi skal legge godt til rette for at lærerne skal ha tillit og handlingsrom til å gjøre jobben sin, og at de skal oppleve god støtte både i undervisningen og i rollen som kontaktlærer.

Rammene for kontaktlærerne fastsettes i dag gjennom arbeidstidsavtalen for lærere og forhandles mellom partene i sektoren. Så langt har partene vist at de er opptatt av dette spørsmålet, og de har benyttet muligheten som ligger i de sentrale forhandlingene om arbeidstid for lærere. I tillegg har det vært flere gode lokale initiativer som bedrer rammene i tråd med lokale forhold og lokale behov. Jeg mener ansvaret for forhand-

ling av rammer fortsatt bør ligge hos partene, men kontaktlærerrollen er så viktig for norsk skole at jeg ønsker å stille opp hvis de mener jeg kan bidra.

Kontaktlærerne trenger også mer tid og handlingsrom. De trenger et sterkt lag rundt seg, og derfor har regjeringen lagt fram et helt nytt helhetlig system for kompetanse- og karriereutvikling som sikrer hele laget tilgang til etter- og videreutdanning på like vilkår. Det vil gjøre det mulig å forsterke og bygge sterkere fagmiljøer nettopp ute på skolene våre.

Det er viktig at det legges godt til rette for at lærerne og alle de andre ansatte på skolen får anledning til å jobbe sammen i profesjonelle læringsfellesskap for å kunne møte disse utfordringene sammen på en god måte. Lærerne må få støtte i sitt daglige arbeid fra alle tjenester som kan bidra med sin spisskompetanse for barn og unge. Det vil være viktig for alle lærere, men særlig for kontaktlærerne.

Gode arbeidsbetingelser for lærerne krever også god ledelse. Vi er i full gang med å iverksette tiltak i Meld. St. 34 for 2023–2024, som handler om å utrede skoleledernes arbeidssituasjon og foreslå nødvendige tiltak, og det blir et viktig arbeid.

Vi har i våre statsbudsjetter styrket kommunenes økonomi. Det gjør at det blir mulig å bruke lokal kompetanse og erfaring til å utvikle skolen og bygge laget slik det er hensiktsmessig i egen kommune. Der finnes det mange gode og inspirerende modeller man kan se til.

Denne statsråden er gift med en kontaktlærer, og jeg vet hvor viktig kontaktlæreren er for eleven, og hvor utfordrende rollen kan være. Derfor er jeg glad for at både partene og Stortinget understreker denne viktigheten og sammen vil finne en vei for å styrke rollen.

Presidenten [10:58:46]: Det blir replikkordskifte.

Grete Wold (SV) [10:59:02]: Statsråden innledet med at det er store utfordringer i skolen i dag. Jeg er opptatt av at vi må se det i en litt større sammenheng. Det er ikke alltid man kan peke på skolen. Skolen er en del av samfunnet, og det er mange ting som spiller inn.

Statsråden viser også i denne saken til stortingsmeldingen om en mer praktisk og variert skole, og der er det mange gode tiltak å trekke fram. Skal vi få alt det vi vedtok der, til å fungere, er vi imidlertid helt avhengige av å ha flere gode lærere også på yrkesfag og andre fag, som vi også har behandlet tidligere i dag. Hva gjør statsråden for å styrke lærerutdanningen nettopp innenfor praktiske og estetiske fag?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [10:59:44]: Et av de viktigste grepene vi gjør, er nettopp å sette av penger til det, å bevilge penger til det, og det gjør vi i statsbudsjettet. Vi ser at andelen og antallet som har søkt seg til et-

ter- og videreutdanningen for praktisk-estetiske fag, har vært urovekkende lavt. Solberg-regjeringen leverte ikke gode nok resultater knyttet til dette. Derfor har vi nesten doblet den satsingen i våre budsjetter, og det ser vi på de historiske tallene. Men vi er ikke ferdige. Vi har som mål at vi i hvert fall skal klare å nå 1 000. Det er opp fra 500–600, som er om lag det som dagens nivå ligger på, til 1 000 for inneværende år. Det er det vi håper å få til framover.

Grete Wold (SV) [11:00:32]: Ja, vi håper også at vi kan klare å doble det, for det er det virkelig behov for.

Statsråden var i sitt innlegg også inne på samarbeidet med partene i dette arbeidet, for det er selvsagt veldig viktig. Går det an å si noe om hvor langt statsråden har kommet i det samarbeidet, nettopp for å sikre den utviklingen som statsråden er opptatt av å få på plass?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [11:00:55]: Det vi ser av den ordningen vi har i dag, er at Utdanningsdirektoratet godkjenner søknaden, for å si det helt kort, og så er det kommunene som må gi et endelig stempel på at vedkommende, f.eks. en lærer, kan søke seg til etter- og videreutdanning for praktisk-estetiske fag. Der ser vi at det glipper. Selv om Utdanningsdirektoratet har satt på godkjentstempelet, for å si det slik, gjør ikke kommunene det. Det er det viktig at vi adresserer i kontakten med KS og Kommune-Norge, og det er jeg i gang med.

Abid Raja (V) [11:01:41]: Statsråden skriver i et brev til komiteen den 13. november 2024:

«Vi trenger (...) et sterkt lag rundt eleven og læreren. Fagfolk med ulik kompetanse kan være en støtte i skolehverdagen. Et velfungerende lag rundt barn og elever kan forbedre kontaktlærernes arbeidssituasjon.»

Det er jeg helt enig i. Er statsråden dermed også enig i at forsøk og testing av nye modeller vil være formålstjenlig for økt tilstedeværelse av relevante yrkesgrupper i skolen, nettopp for å styrke laget rundt kontaktlæreren?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [11:02:17]: Jeg synes det er veldig viktig, og det gjøres i ganske mange kommuner i dag. Før jeg ble statsråd, var jeg ordfører i Stavanger. Der klarte vi å nesten doble antallet ansatte på helsestasjonene og i skolehelsetjenesten. Det gjorde vi fordi det var et viktig arbeid for å styrke laget rundt eleven nettopp å la kontaktlæreren få lov til å bruke enda mer tid på undervisning og gi fagmiljøene med spisskompetanse lov til å bruke sin gode kompetanse direkte mot elevene.

Jeg mener det er viktig at vi som myndigheter bidrar til at disse gode eksemplene på tverrfaglig samarbeid

som finnes over hele landet, deles mellom skoler, kommuner og fylker, sånn at de kan lære av hverandre.

Et annet spennende eksempel som flere skoler nå praktiserer, er «hjernevennlig skole». De bruker «hjernevennlig skole» i undervisningen, de har mer fysisk aktivitet, og de er i tett samarbeid med helsestasjonen og skolehelsetjenesten. Det er utrolig viktig og inspirerende, og det vet jeg mange kommuner nå lærer av.

Abid Raja (V) [11:03:21]: I Utdanningsnytt 12. januar i år lyder overskriften:

«Renate ville ikke vært kontaktlærer om hun fikk velge selv.»

En lærer i Trondheim som heter Renate Nilsen, er siteret på følgende:

«Jeg er ganske sliten etter endt arbeidsdag og kjenner på at jeg ikke ville valgt å være kontaktlærer hvis jeg kunne valgt mellom det og faglærer.»

Gjør det inntrykk på statsråden å lese slike historier – at mange lærere ikke ønsker å være kontaktlærer? Det de ber om fra oss politikere, er at vi gir dem litt mer tid. Hvordan har statsråden tenkt å komme lærere som Renate i møte ved å gi dem den tiden de ønsker seg?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [11:04:07]: Ja, det gjør inntrykk på meg å høre historien representanten viser til, om Renate, for sånn skal det ikke være. Vi jobber langs flere spor for å la lærere i større grad være lærere og for at de kan få et sterkere lag rundt seg. Det første handler om grunnleggende ting som at eleven skal ha respekt for læreren og lærerens rolle i klassefelleskapet. Det har blitt en enorm ubalanse de senere årene, spesielt etter lovendringen som kom i 2017, hvor styrkeforholdet mellom lærer og elev har blitt for skeivt. Det gjør noe med læringssituasjonen, og det gjør noe med rollen og mandatet til læreren i klasserommet. Det er vi i full gang med å rette opp i, både i lovverk og når det gjelder måten man snakker om lærerens rolle på.

Det er også viktig med konsentrasjon i klasserommet. Det er kjempeviktig at det er konsentrasjon i klassefelleskapet, at elevene gjør det de skal når de er på skolen, og ikke minst er det viktig med laget rundt. Vi er imidlertid ikke ferdig. Jeg ønsker å lytte og forbedre situasjonen for lærerne.

Abid Raja (V) [11:05:11]: Jeg har et siste oppfølgingsspørsmål. Den læreren jeg siterte, Renate Nilsen, ønsker seg minst to kontaktlærertimer i uken, i tillegg til mer miljøpersonell og andre yrkesgrupper på skolen. Hun sier:

«Det er ganske demotiverende å ikke bli hørt av politikerne.»

Når denne læreren blir oppmerksom på forslaget vi har fremmet, på statsrådets svar og at regjeringsparti-

ene stemmer dette ned, lurer jeg på hva statsråden tenker om det læreren sier om at det er ganske demotiverende ikke å bli hørt av politikerne. Hva tror statsråden denne læreren og andre lærere kommer til å tenke om det statsråden gjør med det forslaget vi har fremmet, når det nettopp stemmes ned?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [11:05:51]: Jeg håper kontaktlærerne ser det vi gjør for å styrke deres mandat i klasserommet gjennom endringene i opplæringsloven – at det skal være respekt for læreren, og at læreren selvsagt skal være sjefen i klasserommet. Det er det vi gjør gjennom å etablere skolemiljøteam som skal hjelpe dem med f.eks. uheldige mobbesituasjoner og lignende. Det bevilger vi egne midler til. Det handler også om å løfte konsentrasjonen og tilstedeværelsen til elevene i klasserommet. Det handler om å ha et godt samarbeid med partene, sånn at kontaktlærerrollen kan løstes enda mer framover. Det er jeg opptatt av, og jeg ønsker å stille opp hvis de mener jeg kan bidra mer til dette. Her har kommunene et stort handlingsrom som arbeidsgiver. Det er det viktig at de utnytter og tar, og at de viser politisk vilje til å satse.

Presidenten [11:06:36]: Replikskordskiftet er avsluttet.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Anja Ninadotter Abusland (Sp) [11:06:55]: Senterpartiet deler intensjonen om å styrke laget rundt eleven, men vi mener at Venstres forslag er litt for snevert. Vi ser behovet for en helhetlig tilnærming som inkluderer flere yrkesgrupper i skolen, bl.a. helsesykepleiere og miljøarbeidere.

Derfor er det så viktig det som gjøres i regjering nå, knyttet til flere tiltak for å styrke laget rundt elevene. I budsjettet for 2025 innfører vi en tilskuddsordning som gir kommunene støtte til å etablere skolemiljøteam med relevant kompetanse for å sikre trygge og gode læringsmiljøer. Vi innfører også et nytt system for kompetanseutvikling for ansatte i barnehage og skole, som gir bedre forutsetninger for samarbeid og kvalitet i tilbudet til barn og unge. I tillegg utvikler vi veiledningsressurser for å styrke tverrfaglig samarbeid, og det kommer en stortingsmelding våren 2025 om sosial utjevning og mobilitet.

Vi er opptatt av at tiltakene må være fleksible og tilpasset lokale behov. Det som fungerer i en storby, fungerer ikke nødvendigvis i en liten bygd. Derfor er det viktig at kommunene får frihet til å utvikle modeller som passer for deres unike utfordringer.

Når det gjelder Venstres forslag, er vi kritiske til at det ikke tar høyde for økonomiske og praktiske konse-

kvenser for kommunene. Å pålegge kommunene nye oppgaver uten å sikre tilstrekkelig finansiering er uansvarlig og kan føre til en svekkelse av andre viktige tjenester.

Vi i Senterpartiet vil fortsette å arbeide for en skole hvor alle elever får den støtten de trenger, gjennom en helhetlig og fleksibel tilnærming som tar hensyn til lokale forhold og sikrer at nødvendige ressurser er på plass.

Presidenten [11:08:52]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [11:08:59]

Innstilling frå familie- og kulturkomiteen om Endringer i trossamfunnsloven (aktivitets- og antallskrav) (Innst. 111 L (2024–2025), jf. Prop. 116 L (2023–2024))

Presidenten [11:09:13]: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen. De som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Mona Nilsen (A) [11:10:02]: I en verden preget av økt polarisering og konflikt er det viktig at vi som fellesskap bidrar til å sikre et livssynsåpent samfunn med respekt for alle.

Tros- og livssynssamfunnene betyr mye i hverdagen for mange mennesker og lokalsamfunn. Det samme gjør Den norske kirke med sin særskilte rolle som levende og inkluderende folkekirke. Like viktig som retten til å tro er retten til å ikke tro, og vi vil heller ikke akseptere hatkriminalitet i samfunnet vårt. Derfor er det viktig å legge til rette for en debatt som skal bidra til dialog, integrering og konfliktredning og til å oppnå forståelse og fellesskap.

For Arbeiderpartiet har det vært viktig å sørge for et så bredt forlik som vi har i dag. Det er svært viktig for tros- og livssynsfeltet å ha en lov som kan stå seg over tid. Det er en forskjell fra loven som ble vedtatt med et knapt flertall i forrige periode. Vi har funnet en god balanse mellom de ulike hensynene loven må ta høyde for.

For Arbeiderpartiet har det vært viktig å ta nye steg for å styrke arbeidet med likestilling og kjønnsbalanse i tros- og livssynssamfunnene. Når mennesker med ulike livssyn gis rettigheter og anerkjennelse, reduseres faren for at tro og identitet blir brukt som grunnlag for polarisering. Det handler ikke om å viske ut forskjellene, men

om å skape rom for dialog og forståelse. Et samfunn som respekterer mangfoldet, gir alle muligheter til å uttrykke sin tro uten frykt for undertrykkelse eller vold. Med vekt på dialog, forståelse og respekt for hverandre bidrar vi til å skape et samfunn med færre konflikter og større fellesskap.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [11:12:08] (ordfører for saken): Våre tros- og livssynssamfunn er viktig for svært mange nordmenn, og de betyr mye for beredskapen og lokalsamfunn over hele landet. Jeg er derfor glad for at vi i dag skal vedta kloke og balanserte endringer i trossamfunnsloven med bred støtte, noe som vil sikre at den vil stå seg over lang tid, slik trossamfunnene selv har ønsket seg. Det har for øvrig vært en glede å være saksordfører i denne saken, og jeg vil takke Høyre, SV og Venstre for gode forhandlinger om forlik og Fremskrittspartiet for å være åpne for å støtte mye.

En ekstra takk går til Arbeiderpartiets komitémedlemmer for gode runder med oss i Senterpartiet i forkant av lovforslaget og ansvarlig statsråd Toppe for å ha lyttet genuint til innspillene både fra oss og ikke minst fra trossamfunnene.

Som resultat av høringene har departementet først og dernest komiteen valgt å ikke gå videre med enkelte forslag, som å kutte tilskuddet til trossamfunn som motarbeider demokratiske prinsipper, da vi ikke stiller tilsvarende krav til andre sivilsamfunnsaktører. Vi har heller ikke vedtatt kravet om at samfunnene må ha 40 pst. kjønnsrepresentasjon i styrende organer, men innfører heller et aktivitetskrav i loven som forplikter samfunnene til å jobbe for det samme.

Den mest omdiskuterte saken har vært antallskravet. Det er et stort flertall i denne salen for at antallskravet for statstilskudd skal være høyere enn 50, slik det er nå. Departementet og komiteen mener det antallet er for lavt for at man skal lykkes med å oppfylle kravene i loven, samt gi myndighetene både den kontrollmuligheten og den gode dialogen som trengs for å understøtte det livssynsåpne samfunnet som vi ønsker oss. Derfor blir antallskravet nå 100, i tråd med Stålnett-utvalgets anbefalinger.

For ikke å hule ut økningen i antallskravet har komiteen valgt å øke nedre grense for antall medlemmer i den foreslåtte unntaksregelen, fra 75 til 85.

Komiteen har ellers vært opptatt av å presisere at om lag-prinsippet ikke innebærer en utvidelse av eksisterende praksis, men å rydde mer opp i utfordringene med dobbelt medlemskap. Derfor ber vi nå regjeringen utrede tiltak for enklere opprydding i dobbelt medlemskap og for å gi den enkelte bedre oversikt over sine medlemskap.

Til slutt vil jeg understreke komiteens tilfredshet med de foreslåtte tiltakene fra departementet om forbedret dialog mellom trossamfunnene og myndighetene. Dette blir veldig viktig framover. Jeg imøteser at de får virke, og jeg registrerer med glede at flere av dem allerede er i gang.

Med det anbefaler jeg komiteens innstilling.

Tage Pettersen (H) [11:14:53]: Dette er dagen for å vise at vi politikere på tvers av partier ofte er enige om de store linjene. Alle skal ha sin del av æren for dette i dag, men saksordføreren fortjener litt ekstra skryt.

Jeg vil, i motsetning til representanten Nilsen, si at utgangspunktet for dette lovarbeidet var en god lov som ble vedtatt i forrige periode, hvor vi på et par vesentlige områder den gang ikke klarte å sikre et bredt nok politisk flertall, noe som er grunnlaget for at disse spørsmålene nå er tatt opp igjen.

For Høyres del var proposisjonen regjeringen la fram, den beste versjonen av hva de selv sendte på høring, og vi er glad for at et krav om kjønnsbalanse endte med et aktivitetskrav, og at demokratikravet endte med et ønske om en bedre dialog. Så lever vi også godt med de nye minimumskravene til antall medlemmer og er fornøyd med at vi her på Stortinget strammer til litt ekstra på grensen for allerede registrerte samfunn.

Høyre har hele veien vært veldig tydelig på at det vi har vært mest opptatt av i denne runden, er å sikre forutsigbarhet gjennom en bredest mulig politisk enighet her i denne salen. En samlet komité er også opptatt av at medlemmer i tros- og livssynssamfunnene må få en større kontroll over egne medlemskap, og at det må bli enklere både å få innsikt i egne medlemskap og å avslutte uønskede medlemskap. Her ser vi fram til hvilke anbefalinger regjeringen kommer tilbake til Stortinget med.

Norge har lang tradisjon for å finansiere både majoritet og minoritet likt, noe som sikrer et livssynsåpent samfunn, hvor alle er like mye verdt. Flere har imidlertid etter hvert blitt enige med oss i Høyre om at dagens modell ikke vil være bærekraftig på sikt, og regjeringen har også prisverdig nedsatt et eget utvalg som nettopp skal vurdere finansieringsmodeller for trossamfunn. Da vil jeg i den sammenhengen være tydelig på at for Høyres del skal Grunnloven § 16 selvfølgelig ligge til grunn for det arbeidet.

Når vi diskuterer tro og livssyn, synes jeg kanskje redelighet i debatten bør holdes høyt. Senterpartiets talsperson for tro og livssyn har i romjulen hatt et leserbrev på trykk over det ganske land, og det var ikke akkurat juleevangeliet som var tema. Det var både faktafeil, skremsler og en beskrivelse av Høyres politikk som jeg tror få faktisk kjenner seg igjen i, og jeg har behov for å nevne det.

For å avslutte vil jeg legge til at Høyre er opptatt av å ivareta det livssynsåpne samfunnet, og mener at vi gjennom den proposisjonen som vi behandler i dag, sikrer en økt forutsigbarhet for tros- og livssynssamfunnene og ikke minst en økt legitimitet for Stortingets prioriteringer til dette området.

Silje Hjemdal (FrP) [11:17:55]: Som representanten fra Høyre underbygde, har også Fremskrittspartiet påpekt ved en rekke anledninger at dagens modell ikke er bærekraftig. Imidlertid har Fremskrittspartiet en ganske prinsipielt annerledes tilnærming til dette. Vi mener at både samfunnet, Kirken og staten selv er best tjent med et fullstendig skille mellom kirke og stat, og at en politisk styrt kirke mister sin nødvendige legitimitet. Derfor er vi også imot den type trosfinansiering som i dag skjer.

De fleste i norsk politikk i dag er enige om at hva enkeltmennesket tror på, ikke er en sak for staten. Vi mener derfor det kun er rett og rimelig at staten heller ikke bør bruke skatte kroner på å finansiere det. Fremskrittspartiet mener prinsipielt at tro er en privatsak, og derfor skal det ikke mottas offentlig støtte.

Dette synet fremmet vi også under behandlingen av ny trossamfunnslov i Stortinget våren 2020, der vi la fram vårt primære ønske om en alternativ modell for finansiering av trossamfunnene, hvor staten har et mindre ansvar for driften av disse. Kirken og andre trossamfunn bør i utgangspunktet finansiere seg selv, og derfor viser vi også til Fremskrittspartiets partiprogram og våre alternative statsbudsjetter, der vi har argumentert for hvorfor en alternativ finansieringsmodell, gjennom reduksjon av driftsbevilgningene til Den norske kirke og andre trossamfunn, har vært lagt fram.

Jeg vil også vise til at Fremskrittspartiet vil komme tilbake i en senere sak med et eget forslag om å avvikle statsstøtten til tros- og livssynssamfunn. Det er det viktig for meg prinsipielt å vise til i dag når vi behandler denne saken, for vi støtter noen av de endringene som er foreslått – dette nettopp fordi vi opplever det som en innstramming og i hvert fall et steg i riktig retning med hensyn til å gjøre noe.

Så må vi bare innse at foreløpig er Fremskrittspartiet alene om å gjøre de store endringene i finansieringssystemet. Likevel synes jeg det er bra at vi har en debatt i dag om hva som skal være statens rolle i dette, og hva som ikke skal være det.

Kathy Lie (SV) [11:21:05]: Det er ikke veldig lenge siden trossamfunnsloven sist ble behandlet og vedtatt i Stortinget, og mange har ment at det er for tidlig å endre den nå. Når det er sagt, mener jeg vi har gjort gode endringer og har landet en bred enighet om disse, slik at det står seg godt i tiden framover og gir forutsigbar-

het for samfunnene. Regjeringen har også varslet at de vil evaluere denne loven etter fem år.

Som tidligere nevnt, er det i hovedsak to endringer – antallskrav og aktivitetsplikt – som er direkte lovendringer, i tillegg til at vi har behandlet om lag-prinsippet.

Det har vært mange ulike innspill og meninger om antallet medlemmer et trossamfunn må ha for å være berettiget til å motta statstilskudd. Når vi nå øker antallet fra 50 til 100, er det for SVs del en endring fra 50, som vi stemte for sist, mens andre partier igjen ville hatt et mye høyere antall. Vi mener 100 er et antall som gjør at vi får robuste nok trossamfunn, uten at for mange mister sine tilskudd. Et høyere antall vil snevre inn mangfoldet av tros- og livssynssamfunn i Norge og gjøre det vanskeligere å drive trossamfunn i flere små samfunn.

Regjeringen foreslo at tros- og livssynssamfunn som var registrert med minst 100 medlemmer 1. januar 2026, men senere falt til under 100, ikke skulle miste tilskuddet så lenge de var over 75 medlemmer. Dette mente vi var et for lavt tall, og komiteen har gått inn for å heve dette tallet til 85. Det er vi glad for.

Vi har alltid vært opptatt av at likestilling skal gjelde overalt i samfunnet, også i tros- og livssynssamfunn. Inn til i dag har det ikke vært et krav om likestilling i trossamfunnsloven. Dette har vært en svakhet som vi mener det er på tide å gjøre noe med. Samtidig er vi enig med høringsinstansene som peker på at et absolutt krav på kort sikt ville vært svært krevende. Vi støtter derfor at det innføres et aktivitetskrav hvor det kreves at tros- og livssynssamfunnene får en plikt til å jobbe aktivt for minst 40 pst. av både kvinner og menn i sine samfunn. Det er i samsvar med likestillings- og diskrimineringsloven.

Andre endringer i loven handler om å rydde opp i problematikken rundt dobbeltmedlemskap, slik at dobbeltmedlemskap i både registrerte og uregistrerte samfunn blir behandlet likt. Vi ber også regjeringen utrede og fremme forslag til tiltak som gjør det enklere å rydde opp i uønskede dobbeltmedlemskap, og tiltak for å gi den enkelte bedre innsikt i og kontroll over egne medlemskap.

I tillegg til lovendringene er det positivt at regjeringen tar initiativ til bedre dialog og flere møteplasser mellom regjeringen og tros- og livssynssamfunnene. Her er det allerede etablerte paraplyorganisasjoner, som f.eks. Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn, som er viktige dialog- og samarbeidspartnere. Disse tiltakene vil bidra til mer tillit og forståelse i befolkningen og til at alle i dette landet trygt kan tro eller ikke tro på det de selv vil.

Grunde Almeland (V) [11:24:16] (komiteens leder): Vi har de siste årene, de siste regjeringsperiodene, gjort

ganske store endringer på dette feltet, alt fra endringer i selve trossamfunnsloven til endringer når det gjelder Opplysningsvesenets fond og fordelingen av bygningsmasse. Vi har hatt en rekke tiltak som har truffet dette feltet. Jeg har derfor stor forståelse for at når det nå kom en ny proposisjon med endringer i trossamfunnsloven, var det en del av høringsinstansene som kanskje var litt slitne av nok en gang å måtte stå overfor endringer på feltet sitt, med den potensielle uforutsigbarheten det gir.

For meg og for Venstre er det likevel veldig godt å vite at de endringene vi nå gjør, tross alt er på de områdene som det har vært størst debatt om de siste årene. Vi har faktisk klart å samle et bredt flertall i Stortinget som skal gi nettopp det feltet trenger: nødvendig forutsigbarhet. I den sammenheng ønsker jeg å gi mye ros både til statsråden, for å ha lagt til rette for at vi på Stortinget har kunnet gjennomføre denne prosessen på en god måte, og ikke minst til saksordføreren, for å ha klart å dra i land det som er et historisk godt forlik på et felt som er viktig for veldig mange.

Når det er sagt, er det noen områder Venstre har vært spesielt opptatt av. Jeg skal ikke nevne alt, men jeg vil gjerne nevne at likebehandlingsprinsippet er Venstre grunnleggende opptatt av at skal ligge fast – Grunnloven § 16 fjerde punktum. Det ble i høringen stilt en del spørsmål om betydningen endringen i om lag-prinsippet ville ha for nettopp den likebehandlingen. Jeg er veldig glad for at vi har klart å samle oss om å være tydelig på at likebehandlingen står fast. Vi har en klar forståelse av hva om lag-prinsippet betyr i den nye loven. Jeg har stor tro på at også i den prosessen som statsråden har initiert, om å se på finansieringssystemet, vil likebehandlingsprinsippet ligge fast – selv om Venstre gjerne ønsker velkommen en diskusjon om hvilke oppgaver vi skal legge til trossamfunnene og ikke, og hvordan det eventuelt skal finansieres, enten innenfor den modellen eller utenfor, som selvstendige oppdrag. Det kommer vi tilbake til.

Det siste Venstre har vært særlig opptatt av, er det som går på dobbeltmedlemskap. Jeg er derfor veldig glad for at vi klarer å få til et vedtak om det i dag, der vi sørger for både en opprydding, som jeg vet veldig mange av trossamfunnene lenge har bedt om at vi tar tak i, og at vi tar tak i også den enkeltes rettighet til å få større innsikt i og kontroll over sine egne medlemskap. Venstre er veldig fornøyd med det vi skal vedta i dag.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:27:29]: Det er ikke lenge siden denne salen feiret en ny trossamfunnslov. Den fornyet og forenklet rammeverket rundt tros- og livssynssamfunnene i Norge. Tre lover ble til én, og vi var enige om at medlemskravet skulle være 50 perso-

ner. Det er verdt å minne Stortinget om hva dette tallet representerer: Det er 50 mennesker som samles i en kirke, i et bedehus – i trossamfunnet sitt, som utgjør en sentral del av livet og lokalsamfunnet deres.

Derfor var det en stor skuffelse at regjeringa, og senere flertallet i Stortinget, kun få år etter at loven trådte i kraft, foreslo å endre den, uten at en har hatt tid til å evaluere loven. Ved å heve medlemskravet til 100 medlemmer for å få statstilskudd rammer en først og fremst nærmere 200 små trossamfunn. Det er feil å hevde at disse trossamfunnene har mindre verdi bare på grunn av størrelsen, for tvert imot kan små trossamfunn, kanskje på små steder, være enda viktigere for dem som er en del av dem, fordi fellesskapet for mange er mer personlig og kanskje tettere – nesten som en familie. Nå mister altså flere av disse statsstøtte hvis de ikke klarer å slå seg sammen eller finne andre løsninger.

Det er verdt å minne om at det ble vurdert enda strengere tiltak, inkludert krav om opptil 500 medlemmer, absolutte likestillingskrav og et såkalt demokrati-krav, m.m. Mange av disse forslagene fremmet Arbeiderpartiet da. Selv om regjeringa har moderert disse forslagene, har de langt på vei gått fra å fremme noe Kristelig Folkeparti mener ville vært virkelig ille, til noe som er mer unødvendig og dessverre skadelig for noen trossamfunn.

Samtidig viser dette at hovedlinjene i den trossamfunnsloven som vi fikk vedtatt, heldigvis står seg godt.

La det være tydelig: Ingen trossamfunn mottar tilskudd på grunn av hva de tror på, eller hvilke overbevisninger de har. De får tilskudd for at mennesker kan utøve sin tro i fellesskap med andre, noe som igjen er et stort samfunnsgode. Med enorm dugnadsinnsats, men også med statstilskudd, blir det mulig for mennesker over hele landet å komme til dekket bord hver søndag, uavhengig av om det er et planlagt eller et spontant besøk. Det er også et stort sosialt arbeid hele året rundt.

Jeg ser med stor bekymring på tendensen de siste årene der vi politikere i økende grad ønsker å legge flere reguleringer på trossamfunn, samtidig som mange har blitt mer villig til å true med kutt i støtten til dem. Bit for bit innskrenker dette religionsfriheten.

Norge skal være et land med stor takhøyde for ulike teologiske standpunkter, og vi må sikre at vi fortsetter å ha et godt tilskudd til trossamfunnene. Trosfrihet er en grunnleggende menneskerettighet, godt forankret i internasjonal rett, og det er vår plikt å beskytte denne friheten. Kristelig Folkeparti har vært tydelig på dette, både forrige gang, da det var Kristelig Folkeparti som la fram trossamfunnsloven, og i dag, når vi ser behovet for å verne om de mindre trossamfunnene.

Kristelig Folkeparti kommer til å stemme imot lovendringene.

Svein Harberg hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Kjersti Toppe [11:30:47]: Regjeringa ønsker eit livssynssope samfunn, der alle har respekt for og kunnskap om livssynet til andre. Trus- og livssynssamfunna er viktige både for enkeltmenneske og for trossamfunnet. For mange menneske utgjør dei viktige fellesskap, og dei skapar tilhøyrslø og identitet. Samtidig er både finansiering av, kontroll med og innsyn i trus- og livssynssamfunn viktige offentlege oppgåver, og det skal stillast krav til samfunna utan at ein grip inn i trusfridomen.

Tilskota til Den norske kyrkja og andre trus- og livssynssamfunn støttar opp under trus- og livssynsfridomen og bidrar til eit livssynssope samfunn der tru og livssyn har ein naturleg plass.

Dei foreslåtte endringane i trossamfunnslova inneber at trus- og livssynssamfunn som krev tilskot, må bekrefta at dei vil arbeida for å oppnå minst 40 pst. kvinner og 40 pst. menn i styrande organ som forvaltar tilskotet, og berre samfunn som over tid ikkje har tiltak, kan nekta tilskot. Stillingar og verv som oppfyller vilkår for lovleg forskjellsbehandling på grunn av kjønn, er unnatta frå kravet om aktivitet.

Vi har òg lagt fram forslag om eit krav om 100 medlemmer for å ha rett på registrering og tilskot, med eit unntak om å verna minoritetssamfunn. Eg tar til etterretning at Stortinget støttar framlegget om ei nedre grense for allereie registrerte samfunn, men at det i staden for ei nedre unntaksgrense på 75 medlemmer skal vera ei nedre unntaksgrense på 85 medlemmer.

Det såkalla om lag-prinsippet for utrekning av statstilskot til trus- og livssynssamfunn utanom Den norske kyrkja skal igjen gjelda også for talet på tilskotsteljande medlemmer, slik det var etter den tidlegare lovgivinga. Dette vil i første rekkje få praktisk betydning ved behandling av klagesaker, som gjeld relativt få dobbeltmedlemmer.

Eit livssynssope samfunn treng møteplassar som legg til rette for god dialog og samarbeid mellom trus- og livssynssamfunn og styresmaktene. Det vil bidra til å auka kunnskapen om regelverk og ordningar hos trus- og livssynssamfunna, samtidig som styresmaktene får meir innsikt i og kunnskap om samfunna. Difor har eg i proposisjonen lagt fram forslag til tiltak for å styrkje dialogen, rettleiinga og opplæringa, slik at den gjensidige kunnskapen og dialogen mellom styresmaktene og samfunna vert betre. Blant anna er det eit forslag om å ansette årlege eller halvårlege kontaktkonferansar, der vi skal ha den første i år, og det arbeidet ser eg fram til.

Eg vil til slutt takka komiteen og saksordføraren for at vi i denne saka får til eit så breitt politisk fleirtal som

innstillinga gir inntrykk av. Det er eg veldig takknemleg for, og det trur eg òg er veldig viktig for aktørane på trus- og livssynssamfunnsfeltet.

Presidenten [11:33:53]: Det blir replikkordskifte.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:34:04]: Først må jeg si at jeg er enig i mye av det statsråden sa, så takk for et godt innlegg.

Som jeg sa, er vi uenig i noen av endringene, selv om hovedlinjene i loven heldigvis står seg godt.

Hvis en tar den prinsipielle inngangen til det å få tilskudd fra staten som trossamfunn, kan en langt på vei, ut fra § 16, også argumentere for at en nesten skulle fått tilskudd fra første medlem. Så ser vi at på et eller annet punkt må det være litt flere enn det for at en bør kunne få støtte. Vi har landet på 50 som en løsning. Det er imidlertid veldig mange flotte trossamfunn som har færre enn 100 medlemmer. Jeg kikket kjapt på lista: Kristkirken på Stord har 98 medlemmer, og det kan jo være at de klarer å verve noen ekstra. Betania i Åseral har 68 medlemmer. Der tror jeg det vil være vanskeligere, for det er en liten kommune.

Jeg kan ikke se for meg noe annet politisk område der Senterpartiet skulle jobbe for såkalt mer robuste enheter, som det ble hevdet i debatten. Hva er grunnen til at det er viktig for Senterpartiet å øke kravet for å få støtte til 100 medlemmer?

Statsråd Kjersti Toppe [11:35:06]: No har jo Senterpartiet, også ved førre korsveg, stått for 100 medlemmer. Det var òg på bakgrunn av Stålsett-utvalet, som diskuterte dette breitt, og som kom til at 100 medlemmer kunne vera ei grense, når ein no skal ha ei grense for medlemmer. Sånn sett er det ikkje noko nytt i det vi har meint.

No har vi i regjering jobba godt, for dette har vore viktig for meg. Eg har sett at partia har hatt litt ulik oppfatning av det i dei åra som har vore, men vi måtte klara å landa noko som òg gir sektoren den føreseielegheita som dei treng. Eg trur at 100 medlemmer, med den smale unntaksordninga, vil stå seg godt dei neste åra og i åra framover.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:36:11]: Takk for svar et. Nå vil jo tiden vise det. Jeg ser at det er et bredt flertall som samles om det, og som jeg sa, var det jo forslag som var mye verre. Dette er for så vidt bare skadelig for de trossamfunnene som dessverre vil miste støtten. Spesielt synes jeg det er veldig trist for distriktskommunene, for de bidrar til enormt mye positivt i sin kommune.

En annen lovendring som kommer i dag, er dette likestillingskravet, eller aktivitetskravet. Jeg er som sagt glad for det statsråden sa i sitt innlegg. Slik også jeg leser lovtek-

sten, er ikke dette noe som vil ramme dem som har en annen teologisk overbevisning, eller f.eks. den katolske bisdommen, som jeg hadde et møte med for en tid tilbake, som sier at han fungerer som styre, og at han ikke kan være 40 pst. et annet kjønn enn det han er. Så jeg vil bare utfordre statsråden på hva som ligger i det – om dette vil gripe inn i det som er såkalte lærespørsmål eller teologisk overbevisning i de ulike trossamfunnene.

Statsråd Kjersti Toppe [11:37:07]: Først vil eg seia, til det førre spørsmålet, om at det å auka til 100 går veldig ut over trussamfunna i distrikta: Det er måtar som gjer at ein ikkje vil mista støtta, f.eks. ved at dei kan slå seg saman eller samarbeida. Difor vil vi òg sjå på kva effekt det vil ha. Det er viktig med trussamfunn i heile Noreg og i alle lokalsamfunn, det vil òg eg slå fast.

Når det gjeld aktivitetskravet om kjønnsbalanse, er det rett at det f.eks. for den katolske kyrkja hadde vore veldig vanskeleg, for ikkje å seia umogleg, å innføra eit absolutt krav – for trussamfunn er så ulike. Den katolske kyrkja er eit viktig samfunn, som har si organisering. Difor er det viktig å innføra eit aktivitetskrav. Eg trur det i det store og heile vil få god effekt på sikt, og at alle jobbar for at det skal verta likestilling i dei organa som forvaltar tilskotet.

Presidenten [11:38:09]: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Margrethe Haarr (Sp) [11:38:30]: En helhetlig og aktiv tros- og livssynspolitik er avgjørende for et livssynsåpent samfunn, et samfunn bygd på gjensidig respekt hvor alle har rett til å utøve tro og livssyn i trygge fellesskap som skaper tilhørighet og identitet. Et livssynsåpent samfunn med gode arenaer og rutiner for dialog, samtale, innsyn og kontroll vil styrke tilliten.

Det er flere ulike forslag til endringer i trossamfunnsloven, og jeg er glad for at vi har greid å lande et bredt politisk flertall i denne saken. Avstanden har vært stor på noen områder da vi først gikk inn i saken, men vi har greid å finne fram til en enighet som gir forutsigbarhet, og som vil kunne stå seg i mange år framover. Dette er noe både tros- og livssynssamfunnene selv har ønsket seg, og et bevis på styrken i det norske demokratiet. Dialogen har vært god, og selv om vi har vært uenige, har vi funnet fram til gode kompromisser vi alle kan stå inne for.

I spørsmålet om medlemskrav, dobbeltmedlemskap og om lag-prinsippet har hele komiteen greid å samle seg om rammene. Senterpartiet er veldig fornøyd med at hele komiteen har blitt med på å støtte et medlemskrav for statstilskudd på 100 medlemmer, noe som også har vært vårt primærstandpunkt.

Når det gjelder aktivitetskrav, er jeg fornøyd med at vi har landet på en modell der de ulike trossamfunnene må jobbe aktivt for å oppnå 40 pst. representasjon av begge kjønn i de styrende organene for å kunne motta statstilskudd. Dette er et viktig og riktig tiltak for å sikre en bedre likestilling i trossamfunnene.

Jeg ønsker derfor å takke komiteen for et godt samarbeid, og for at vi nå får en trossamfunnslov som vil kunne stå seg godt i lang tid framover.

Presidenten [11:40:05]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [11:40:09]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Fosterheim – ein trygg heim å bu i (Innst. 110 S (2024–2025), jf. Meld. St. 29 (2023–2024))

Presidenten [11:40:23]: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Mona Nilsen (A) [11:41:00] (ordfører for saken): Fosterhjem er i dag det mest brukte tiltaket i barnevernet for barn som ikke kan bo hjemme med foreldrene sine. Av alle barn som bor i fosterhjem eller barnevernsinstitusjon, bor ni av ti i fosterhjem. Fosterhjem er en av de viktigste bærebjelkene i norsk barnevern. Derfor er det viktig at barn og unge som trenger det, også i framtiden skal få en familie å vokse opp i.

For å få dette til må det være nok fosterhjem til å møte de ulike behovene barn har. Tilbudet i fosterhjem skal fremme trygghet, ro og stabilitet og bidra til positiv utvikling for barnet. Innsatsen fosterfamiliene gjør, er ikke bare viktig for barna og ungdommene våre, men også for samfunnet.

Jeg vil derfor takke hele komiteen for et veldig godt og konstruktivt arbeid om fosterhjemsmeldingen. Jeg vil også benytte anledningen til å takke Norsk Fosterhjemsforening og andre aktører som har kommet med gode innspill og engasjement i saken.

Det er en bred tverrpolitisk enighet som nå står sammen om at fosterhjem er det beste tilbudet for barn og unge som trenger hjelp og støtte fra barnevernet, og dermed til barnets beste. Denne stortingsmeldingen viser også en tydelig retning for betraktelig å styrke inn-

satsen for å skaffe flere fosterhjem i nærmiljøet, i familie og nettverk og blant minoritetsmiljøer.

Fosterhjemsmeldingen viser også en tydelig retning for å gi forutsigbare, trygge rammer og styrke rettighetene til fosterhjemmene og fosterbarna. Det skal bidra til økt stabilitet, færre flyttinger og gode oppvekstvilkår for fosterbarna.

Avslutningsvis vil jeg også meddele at Arbeiderpartiet og Senterpartiet vil støtte vedtaks punkt II i innstillingen, og med dette legger jeg fram komiteens forslag.

Tage Pettersen (H) [11:43:08]: La meg starte med å si at jeg også er glad for at komiteen har funnet sammen i det aller meste i denne viktige stortingsmeldingen. Jeg benytter anledningen til å takke saksordføreren for et godt arbeid.

Det er over tid gjort viktige endringer i rammene for fosterhjemsomsorgen de seneste årene og over flere regjeringer. Barnevernsreformen, barnevernsloven, fosterhjemsstrategien og denne stortingsmeldingen trekker alle politikken i riktig retning. Jeg vil også benytte anledningen til å berømme alle de organisasjonene som kontinuerlig bidrar i dette viktige arbeidet.

Jeg skal ikke bruke mye tid på alt det vi er enige om, men jeg vil takke komiteen for at alle ble med på merknaden om at regjeringen må gjøre en vurdering av lovverket og praktiseringen av vergemålsspørsmål for fosterbarn. Det er viktig for dem det gjelder. Så er jeg glad for at regjeringspartiene i dag også støtter flertallets forslag om at regjeringen må utrede hvordan man kan styrke partsrettighetene til fosterbarn og fosterforeldre ved flytting og/eller tilbakeføring. For Høyres del ser vi at det kan være juridiske utfordringer knyttet til dette, og det er bakgrunnen for at vi i første omgang ber om en utredning.

La meg så gå over til de områdene hvor Høyre og regjeringspartiene skiller lag. En samlet komité ser positivt på at departementet har tatt initiativ til en ekstern gjennomgang av bistandsplikten, men for oss – og veldig mange av aktørene som deltok i høringen – er ikke det nok. Høyre er tydelig på at bistandsplikten må utvides til også å omfatte spesialiserte fosterhjem. Uten dette frykter vi at nettopp spesialiserte fosterhjem ikke tas i bruk i større utstrekning, og at barn kanskje unødvendig plasseres i institusjon.

Det andre området er en uenighet som har vedvart siden barnevernsloven ble vedtatt i forrige stortingsperiode, og hvor Støre-regjeringen og SV har endret loven i denne perioden. Da snakker vi om § 15-7, som bl.a. sier at barnevernstjenesten ikke kan plassere barn i et fosterhjem som har inngått avtale med en privat tjenesteyter om godtgjøring for eller innholdet i fosterhjemsoppdraget. Høyre mener at kommunene selv må kunne avgjøre

om og i hvilken grad de ønsker å involvere private tjenesteytere i sine tilbud. De rødgrønne partiene skriver i sine merknader at det vil bli utfordrende å ha innsikt i og påvirkningsmulighet på barnets situasjon, og at det vil være en risiko for at barnevernstjenesten ikke klarer å følge opp barnets situasjon og behov. For Høyres del handler det om å bruke alle de gode kreftene vi har, for å kunne hjelpe flest mulig barn og for så vidt også flest mulig fosterforeldre.

La meg imidlertid avslutte der jeg startet. Denne stortingsmeldingen tar mange steg i riktig retning, og det er jeg glad for. Jeg tar opp de forslagene Høyre er med på.

Presidenten [11:45:58]: Representanten Tage Petersen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Margrethe Haarr (Sp) [11:46:13]: I dag bor over 10 000 barn i fosterhjem – barn som av ulike årsaker ikke kan bo hjemme, men som likevel har rett på omsorg, kjærlighet, trygghet og det å vokse opp i en familie. Fosterhjem er det mest brukte og dermed det viktigste tiltaket i barnevernet. Jeg har stor respekt og takknemlighet overfor dem som åpner opp sine hjem og hjerter for barn som ikke kan bo hjemme. De sikrer at flest mulig barn skal få en trygg og god oppvekst i en familie.

Vi ser likevel at det er utfordringer, og jeg er derfor glad for at denne fosterhjemsmeldingen tar tak i disse utfordringene. Det er en melding som setter mål og foreslår tiltak, slik at vi også i framtiden kan sikre at barn som trenger det, skal få en god oppvekst i et fosterhjem.

I dag venter altfor mange barn på et fosterhjem å bo i. Det er utfordrende å få tak i nok fosterhjem samt å beholde de fosterhjemmene vi har. Vi trenger derfor tiltak som sikrer at barn og unge som har behov for et hjem, får det, og at vi klarer å skape stabilitet for barnet og unngå unødvendige flyttinger og nye relasjonsbrudd. Vi trenger å gjøre mer for å sikre at fosterhjemmene enklest kan følge opp sitt ansvar, og ikke minst for å gi barna en mest mulig normal oppvekst. Vi må legge til rette for at flere ønsker å være et fosterhjem, og bedre rammevilkårene. Dette handler om økonomi, men også om at vi sikrer rettigheter for både barna og fosterhjemmene samt bedre støttetiltak og oppfølging av fosterfamiliene.

Spesialiserte fosterhjem er et viktig tiltak og også et godt alternativ til institusjonsplass, men da trenger vi flere spesialiserte fosterhjem. Det trengs derfor et særlig fokus på hva som skal til for å få det framover.

Det er behov for å se nærmere på hva vi kan gjøre for å legge bedre til rette for å gi barna og fosterfamiliene bedre forutsigbarhet og stabilitet. Dette handler om hvordan vi legger til rette for at fosterhjemmene får større myndighet for barna i den daglige omsorgen, samvær

med de biologiske foreldrene, utvidelse av rettigheter og klagemuligheter. Det er bra at regjeringen ser nærmere på dette i det videre arbeidet.

Det er jobbet godt med meldingen fra regjeringens side. Man har fått gode innspill fra dem som kjenner fellet godt, når det gjelder hva som er nødvendige tiltak. Samtidig vil jeg takke komiteen for et godt samarbeid i arbeidet med fosterhjemsmeldingen, der vi i fellesskap har prøvd å finne de gode løsningene med fokus på barnets beste for å styrke arbeidet med fosterhjem ytterligere. Jeg ser fram til det videre arbeidet, til at regjeringen legger fram kvalitetsreformen i barnevernet, og til at vi fortsetter arbeidet sammen med å finne de gode løsningene til beste for barna og familiene.

Silje Hjemdal (FrP) [11:49:01]: Det beste for de fleste barn er at omsorg blir gitt i en familie. Nettopp derfor er fosterhjem ofte det foretrukne tiltaket for dem som trenger det. Ved utgangen av 2023 var det ifølge SSB nesten 10 000 barn og unge i alderen 0–24 år som bodde i fosterhjem. Jeg har ikke helt oppdaterte tall på hva det er i dag. Det eneste vi vet, er at det er barn og unge som står i kø.

En av hovedutfordringene for å løse dette problemet er nettopp at det har vært vanskelig og utfordrende å rekruttere og ikke minst beholde norske fosterhjem. Det har vært en bekymring for Fremskrittspartiet, men også for hele komiteen. Vi har også sett medieutspill der en del fosterfamilier dessverre har gått så langt at de nærmest har advart andre mot å påta seg dette ansvaret. Det er klart at slike historier gjør inntrykk, og det er heller ikke noe bra for de barna som står i kø.

Jeg husker veldig godt en reise komiteen hadde til Bergen, nærmere bestemt til Aktivt Pusterom, som jobber med barnevernsbarn og ikke minst fosterhjemstilbud, der vi møtte en ung jente som rørte hele komiteen til tårer. Der ble det igjen understreket at man er nødt til å gjøre noe med fosterhjemsomsorgen for i det hele tatt å kunne bedre barnevernet. Derfor synes jeg i dag det er veldig bra at selv om vi i denne komiteen ikke er enige om absolutt alt – representanten fra Høyre tok fram noen sider ved dette – og av og til har ganske tøffe debatter i salen, kan vi av og til også enes. Her setter vi barnet i fokus, og det synes jeg vi kommer ganske godt ut av.

Så er vi selvfølgelig utålmodige. Dette er en melding, og partiene er nå ganske tydelige på hva vi forventer å få tilbake.

Jeg har også veldig lyst til å takke alle de enkeltmenneskene, men selvfølgelig også organisasjoner og andre, som har bidratt med innspill og forslag til oss. Jeg imøteser at dette nå blir fulgt opp så snart som mulig, i hvert fall det man er enig om, og så skal vi fortsette å diskutere det man ikke er så enig om.

Kathy Lie (SV) [11:52:23]: Dette er en viktig melding som skal peke på veien videre for en bedre ivaretagelse av barn som av en eller annen grunn ikke kan bo i sin biologiske familie. Ni av ti barn som barnevernet har overtatt omsorgsansvaret for, bor i fosterhjem. Vi vet at det beste for de fleste barn er at daglig omsorg gis i en familie, men vi har stor mangel på fosterhjem. Om lag 250 barn venter på fosterhjem.

Hovedutfordringen er å rekruttere og beholde nok fosterhjem. Altfor mange fosterforeldre sier de ikke ville gjort det igjen, ikke fordi barna er vanskelige, eller fordi de ikke trives med å inkludere et ekstra barn i familien, men på grunn av de økonomiske rammene, som gjør at de risikerer å tape økonomisk på dette viktige oppdraget, manglende oppfølging fra barnevernet og frustrasjon og fortvilelse ved å måtte tvinge barna til samvær de ikke ønsker, samt usikkerheten rundt flytting og tilbakeføring. Derfor er dette en viktig melding.

Den omfattende innspills- og høringsrunden, hvor både foreldre, barn og andre aktørers organisasjoner har gitt innspill, har derfor vært spesielt viktig og gitt et godt grunnlag for arbeidet med meldingen.

Det viktigste her er barna. De må settes i sentrum for alt vi gjør. Vi må hele veien legge vurderinger av hva som er til barnets beste, til grunn.

Det må gjøres større strukturelle grep for å rekruttere nok fosterhjem. Derfor må vi jobbe med en bredere rekruttering. Jeg er glad for at vi nå eksplisitt sier at det må jobbes bedre med rekruttering av fosterhjem med minoritetsbakgrunn, skeive fosterhjem og samiske fosterhjem.

En stor andel av barna som trenger fosterhjem, har innvandrerbakgrunn. Disse barna har behov for og rett til å kjenne og beholde sin kultur, sitt språk og sin religiøse tilknytning. Samtidig vet vi at innvandrer miljøene generelt har lavere tillit til barnevernet. Her må vi jobbe aktivt sammen med f.eks. tros- og livssynssamfunnene og andre organisasjoner og nettverk. Vi er fornøyd med at komiteen ber regjeringen vurdere forsøk med mangfoldskontakter, slik man har i politiet.

Et annet sentralt tema er stabilitet og forutsigbarhet for barn i fosterhjem. Det foreslås at både barn og fosterforeldre skal få klagerett ved flytting til annen omsorgsbasis uavhengig av barnets alder. Vi støtter dette. Vi mener også at de bør få klagerett ved spørsmål om tilbakeføring. Derfor er vi med på forslaget om å be regjeringen utrede hvordan man kan styrke partsrettighetene til fosterbarn og fosterforeldre ved flytting og tilbakeføring.

Stadige nemndsprosesser og rettsprosesser skaper også utrygghet for barna. Vi støtter derfor at det skal vurderes hvor ofte foreldre kan fremme en sak om å oppheve vedtak om omsorgsovertakelse.

Det er flere punkter i meldingen vi er enige om. Jeg er veldig glad for det og kommer tilbake til det i et senere innlegg.

Grunde Almeland (V) [11:55:39] (komiteens leder): Å tilrettelegge for at barn og unge uansett utgangspunkt får en trygg og god oppvekst, er en av de største og mest alvorstunge oppgavene vi som politikere har.

Barn som har behov for et hjem utenfor hjemmet, trenger ro og stabilitet, ikke nye, skjøre relasjoner. Det trengs større strukturelle grep for å rekruttere nok fosterforeldre og beholde dem. Det er Venstre helt innforstått med og klar for å bidra til. Vi må rekruttere bredere og gjøre det mer attraktivt å bli fosterforeldre, og det kan vi få til bl.a. ved å styrke fosterfamilienes økonomi, sikre fosterforeldre og fosterbarn flere rettigheter og forsterke støttetiltakene rundt fosterfamiliene.

Mye av dette svares opp i fosterhjemsmeldingen. Venstre er glad for at vi også i denne saken i dag har klart å samle oss om veldig mye, og jeg vil takke saksordføreren for å ha lagt til rette for at vi kunne ha god dialog og god diskusjon om nettopp det.

Det Venstre fra starten av imidlertid har påpekt, er at det framstår som litt kunstig at denne meldingen kommer så tett på den varslede proposisjonen, som jeg vil anta kommer til Stortinget om kort tid. Den proposisjonen omhandler en så stor andel av fosterhjemsmeldingen at det blir vanskelig for mange av de diskusjonene vi har her, reelt sett å få stor betydning for det jeg regner med er en stort sett ferdig skrevet proposisjon til Stortinget. Derfor mener jeg at den reelle diskusjonen vi skal ha om fosterhjemsområdet, kommer først og fremst når den proposisjonen kommer.

Det er helt riktig at det også er en del andre områder i denne fosterhjemsmeldingen som ikke omfattes av proposisjonen, og jeg er glad for at vi har fått knesatt noen prinsipper i forbindelse med denne meldingen. De store diskusjonene kommer vi altså tilbake til, men jeg er glad for at vi i stor grad er blitt enige om de første stegene her.

Så er det et par områder der Venstre er uenig med regjeringen. Representanten Pettersen fra Høyre redegjorde godt for det. Venstre står sammen med Høyre bl.a. om det forslaget som går på bistandsplikt for spesialiserte fosterhjem.

Jeg er glad for at regjeringspartiene signaliserte at de støtter flertallet i tilrådingen i det som går på partsrettigheter. Det er også et viktig prinsipp at de dette handler om, fosterbarna selv, i størst mulig grad skal ha muligheten til å uttale seg og være med og påvirke sin egen livssituasjon.

Statsråd Kjersti Toppe [11:58:54]: Først vil eg igjen takka komiteen for eit godt arbeid med innstillinga. Eg synest det er bra at det er ei såpass brei einigheit om hovudlinjene i politikken for fosterheimar, som er ei svært viktig teneste for barn og unge. Òg vurderingane som kjem fram både i merknader og i forslag i innstillinga, er veldig nyttige i arbeidet vårt.

Ja, det vil koma ei kvalitetsmelding snart, men eg trur det er bra at vi får dette viktige området især, så vi får behandla det. Siste ord er jo heller ikkje sagt om ein del lovendringsforslag, men innstillinga er bra, og eg håper verkeleg dette kan bidra til at vi får ned køen av barn som ventar på fosterheim, og at vi får fleire til å ta på seg oppdraget. Vi veit at det er veldig avgjerande for alle barn å ha ein trygg heim, og fosterheim er – som mange har sagt – det mest brukte tiltaket i barnevernet for barn som ikkje kan bu heime med foreldra sine, og ein berejle i heile barnevernet.

Hovudutfordringa er at ein ikkje klarer verken å rekruttera eller å behalda nok fosterheimar opp mot det som er behovet. Det er for mange fosterheimar som ikkje ønskjer eller kan ta på seg nye oppdrag, og det er også for mange barn som berre ventar på ein plass å bu, og for mange må venta altfor lenge. Det er òg slik at altfor mange barn får ein fosterheim for langt unna heim-plassen sin. To av tre får ikkje i eigen kommune, og nær halvparten må ut av sitt eige fylke.

I fosterheismeldinga tar vi eit løft på dette området. Vi varslar tiltak som skal kunna bidra til meir stabilitet og tryggleik for både barn og fosterfamiliane, gjennom betre fagleg oppfølging, betre og meir føreseielege rammer og auka avgjerds-makt til fosterforeldre. Vi vil òg sikra fosterfamiliane betre økonomisk kompensasjon, fleire rettar og betre oppfølging frå kommunen.

Meldinga omtaler fleire forslag til lovendringar. Dei vart sende på høyring i april, og vi vil no snart fremja denne lovproposisjonen som er varsla. Éi viktig endring som vi føreslår, er at alle fosterforeldre som er frikjøpte frå vanleg jobb, skal kompenseras for manglande opp-tening av tenestepensjon. Vi har òg sett av midlar i statsbudsjettet for i år for å kompensera kommunane for utgiftene til dette.

Det er òg fleire andre viktige endringar vi føreslår, bl.a. bruk av familieråd og fleire samarbeidsprosjekt mellom kommunar på dette området, og eit tettare samarbeid mellom kommunar og Bufetat.

Presidenten [12:01:59]: Det blir replikkordskifte.

Tage Pettersen (H) [12:02:11]: La meg starte med å takke statsråden for et godt innlegg. Virkelighetsbildet om at vi ikke klarer å rekruttere eller beholde nok fosterforeldre, og at det innebærer at altfor mange barn må vente for lenge eller plasseres feil, er jo et riktig bil-

de. Det er derfor det er så viktig å ta i bruk hele verktøy-kassen.

Nå kunne jeg valgt å ta opp bruk av private, som jeg brukte litt tid på i mitt hovedinnlegg, men jeg skal la det ligge. Jeg skal konsentrere meg om dette med bistandsplikt for spesialiserte fosterhjem, som et mindretall fremmer et forslag om i denne saken. Jeg har lyst å utfordre statsråden – også fordi veldig mange av aktørene i høringen, tilnærmet alle, var enig med mindretallet i at det er et viktig og riktig virkemiddel – på hvorfor statsråden ikke mener at det er riktig vei å gå, der vi er nå.

Statsråd Kjersti Toppe [12:03:08]: Eg er veldig for at vi må få auka bruk av spesialiserte fosterheimar. Vi har løyvd pengar til dette i budsjettet, og vi skriv òg i meldinga at det er eit klart mål at vi må få eit større tilbod av det. Når det gjeld om vi skal ha ei bistandsplikt, veit eg òg at det er mange som ønskjer det. Viss vi skal ha det, har vi ikkje fått tid til å greia det ut. Det vil ha både økonomiske og faglege implikasjonar. Problemet i dag er jo at vi ikkje får brukt opp dei pengane vi løyver til spesialiserte fosterheimar, fordi det er vanskeleg å rekruttera. Det kan vera ulike grunnar til at det vanskeleg å rekruttera, men målet mitt er at vi må ha fleire spesialiserte fosterheimar. Vi skal òg vurdere fleirtalsmerkna-den om kva som er konsekvensane av å innføra bi-standsplikt på dette området.

Tage Pettersen (H) [12:04:15]: Barnevernsinstitusjonsutvalget var også veldig tydelig på at dette er et viktig virkemiddel å få på plass, og det kan jo tenkes at dette da er noe som er utredet i meldingen som er varslet til Stortinget senere, knyttet til kvalitet i barnevernet.

Jeg tror det er viktig og riktig at Bufetat får – la meg kalle det – et ris bak speilet som faktisk bidrar til at de kanskje strekker seg enda lenger enn det de gjør i dag, for å skaffe nettopp spesialiserte fosterhjem, noe som er en utfordring. Jeg er ikke så veldig bekymret for de økonomiske komplikasjonene, for resultatet er veldig ofte at barn og ungdom plasseres i institusjon til en helt annen pris enn det et fosterhjem vil koste. Så spørsmålet til statsråden avslutningsvis blir kanskje om det kommer noe mer om dette i den saken som er varslet til Stortinget i løpet av våren, eller om vi må vente enda lenger for at det skal bli tatt en vurdering.

Statsråd Kjersti Toppe [12:05:18]: Viss eg ikkje tar heilt feil, føreslo ikkje institusjonsutvalet ei bistandsplikt, men barnevernsutvalet føreslo det. Men ja, det er kome inn ein masse på høyring, og det er mange som ønskjer det.

Det eg vil ta opp, er det som òg ligg i innstillinga, om at kommunar iallfall kan få søkja om spesialisert foster-

heim. Det kan dei ikkje i dag. I dag må dei søkja om anten ein vanleg, ordinær fosterheim eller institusjon. Det kan òg vera noko vi kan få på plass fort. Når det gjeld om dette kjem i stortingsmeldinga: No er det jo ikkje så lenge til fristen for å kunna fremja det før sommaren, så eg vil seia at vi ikkje vil kunna ha eit ferdig lovforslag om det. Det må ut på høyring viss det skal verta ei endring av lov, men vi følgjer opp fleirtalsmerknaden her, og det vil koma ei nærmare vurdering av det i kvalitetsmeldinga.

Silje Hjemdal (FrP) [12:06:37]: Jeg går ut fra at statsråden også er opptatt av at barns ønsker selvsagt skal hensyntas når man skal plasseres i fosterhjem. En bekymring jeg imidlertid har, er hvordan man i framtiden også skal hensynta at det i noen tilfeller er nødvendig med fosterhjemsplassing utenfor eget nettverk eller egen religiøs tilknytning. Det kan være tilfeller der f.eks. barna må plasseres i fosterhjem grunnet sterk negativ sosial kontroll hjemme. Derfor går mitt spørsmål til statsråden på hvordan hun ønsker å følge opp og ivareta disse barna i saken som blir lagt fram senere i år.

Statsråd Kjersti Toppe [12:07:37]: Takk for spørsmålet. Det er jo ikkje slik at alle barn har godt av å få ein fosterheim i anten nær familie eller nært nettverk. Det er alltid barnets beste som skal leggjast til grunn for vurderingar og val av fosterheim, òg når det gjeld geografisk nærleik. Det er nokre barn som kan ha godt av å flytta lenger vekk, og nokre kan flytta viss dei har familie i andre delar av landet, f.eks. Det er altså mange ulike vurderingar, men stort sett er det ein god ting å sjå om ein kan finna fosterheim i familien og nettverket, for vi veit at da går det ofte bra. Men for dei barna der det ikkje er til barnets beste, legg eg til grunn at barnevernstenesta, dei som kjenner saka og familien, finn ein god og trygg fosterheim som er rekruttert på andre måtar, til dei barna.

Silje Hjemdal (FrP) [12:08:45]: Jeg takker for svaret. Mitt andre spørsmål går på tilsyn i fosterhjem. For en del år tilbake fikk vi noen nedslående tall om at det var altfor lite tilsyn med fosterhjemmene, noe man faktisk er pålagt. Kan ministeren kort redegjøre her for hva statusen er på tilsyn i fosterhjem i dag? Er det fremdeles grunn til å være bekymret for at dette ikke blir fulgt opp i tilstrekkelig grad, verken nasjonalt eller spesielt ute i kommunene, der det var mange utfordringer?

Statsråd Kjersti Toppe [12:09:29]: Eg må vel vakta meg litt for kva eg seier, men eg har ei bekymring for dette området, at det er sårbart, at vi ikkje klarer å ha nok tilsyn, og at ikkje tilsyna er gode nok. Vi har hatt nok av tilsynsrapportar som viser risikoen det er for det, og ikkje minst dei alvorlege konsekvensane det

skal ha. Eg vil berre seia at dette er noko som vi må ha fullt søkjelys på, korleis vi kan sjå etter at kommunar har tilsyn med barn som dei har i fosterheim, og at det er nasjonale tilsyn frå statsforvaltaren når det gjeld korleis dette vert følgt opp. Det er veldig viktig for rettstryggleiken til barn i fosterheim.

Presidenten [12:10:19]: Replikkordskiftet er omme.

De talerne som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [12:10:35]: Helt siden jeg for sju år siden begynte arbeidet med barnevern i denne komiteen og møtte ulike fosterforeldre og fosterbarn som var tydelig på hva som trengtes for å skape gode fosterhjem og sørge for mer rekruttering, har jeg sett fram til at vi skulle få på plass noen av de tiltakene de har bedt om. Derfor var det stort da Norsk Fosterhjemsforening med flere tok til tårene da statsråd Toppe la fram denne meldingen, med så mye av det de hadde bedt om. Derfor er det stort når vi i dag vedtar den.

Fosterhjem er en av de viktigste bærebjelkene i norsk barnevern. De skal sikre at barn som trenger det, får et trygt og stabilt hjem, altså en sak som går rett i kjernen av samfunnsansvaret vårt: å ta vare på de aller mest sårbare blant oss.

Regjeringen har lagt fram flere gode, effektfulle tiltak i denne meldingen, ikke minst tiltak som jeg og Sentertpartiet har ivret mye for, som å sikre frikjøpte fosterforeldre tjenestepensjon, utvikle fosterforeldrenes rettigheter og gi bedre støtte og veiledning til fosterfamilie. Disse tiltakene er viktige for å sikre trygge og forutsigbare rammer for barna og fosterhjemmene og for å sikre rekrutteringen som trengs, nå som før.

Det er en utfordring at mange barn som trenger et fosterhjem, må flytte vekk fra sitt nærmiljø. Rundt to av tre fosterbarn flyttes ut av fylket sitt. Å styrke rekrutteringsarbeidet for å få flere fosterhjem er derfor nødvendig om barn skal slippe å flytte langt vekk, noe som gir mye mer stabilitet og kontinuitet for barna. Det samme gjelder hvordan meldingen adresserer at barna skal slippe unødvendige flyttinger. Mer bruk av avlastningstiltak, familieråd og døgnbemannede hjelpetelefoner for fosterforeldre er blant andre gode tiltak som blir foreslått i meldingen.

For å lykkes på dette krevende feltet trenger vi imidlertid et bredt politisk samarbeid. Derfor er jeg glad for at komiteen er blitt enig om svært mye i meldingen og om veien videre. Et slikt bredt forlik i Stortinget vil styrke tilliten til barnevernet og sikre at tiltakene i meldingen som blir satt i verk, har bred støtte og dermed større sjanse for å lykkes. Det har også mye å si at mange utenfor har kommet med innspill, og jeg håper og tror de opplever å ha blitt lyttet til.

De som ønsker å være fosterforeldre, fortjener at vi lykkes, og ikke minst både fortjener og trenger fosterbarna våre det.

Kathy Lie (SV) [12:13:21]: I likhet med foregående taler er også jeg svært glad for at vi har en så stor enighet i saken, og at det er så bred oppslutning om denne meldingen. Det er viktig for det arbeidet som skal skje videre, for mange av tiltakene som vurderes i meldingen, er tiltak som regjeringen har varslet at de vil komme tilbake til i det pågående lovarbeidet og i forbindelse med kvalitetsreformen for barnevernet. Det ser jeg virkelig fram til.

Det er noen punkter jeg ikke rakk å ta med i forrige innlegg, som jeg har lyst til å nevne. Det ene er at jeg er spesielt glad for at man fokuserer på fosterforeldrenes økonomiske vilkår. Det er spesielt gledelig at det er bevilget penger i statsbudsjettet til avsetting for pensjonssparing, for skal vi lykkes med å rekruttere og beholde fosterhjem, må vi sørge for at de som tar på seg denne viktige jobben, ikke taper økonomisk.

Det andre punktet gjelder det å innføre bistandsplikt på spesialiserte fosterhjem. Det er også vår primære politikk. Vi ønsker at det skal skje, men det kan også argumenteres godt for at man trenger å utrede noen økonomiske, administrative og faglige konsekvenser. Derfor ser vi fram til at det arbeidet gjøres, at det gjøres raskt, og at man kommer tilbake til om man kan innføre denne bistandsplikten i neste runde, for det er et viktig virkemiddel og en fordel at spesialiserte fosterhjem brukes mer, i stedet for institusjonsplassering. Også her er den største utfordringen at vi mangler mange spesialiserte fosterhjem, og at det kreves et stort arbeid med rekruttering. Et skritt i riktig retning i denne meldingen er at vi ber departementet sikre at kommunene kan søke Bufetat om spesialiserte fosterhjem, på linje med slik de søker om institusjonsplassering.

Det siste punktet jeg hadde tenkt å ta opp, er at Barneombudet på komiteens høring fortalte om barn som rett og slett blir syke av å tvinges til samvær. Det er fint at det skal vurderes å senke terskelen for når barnevernet kan stanse samvær, men vi mener også at barn må bli hørt og gis mulighet. Derfor ønsker vi en mulighet for barn til selv å kunne stanse samvær i åtte uker, slik de gjør i Danmark. Dette håper jeg vil bli vurdert grundig fram til at lovene skal behandles.

Presidenten [12:16:06]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.

Sak nr. 6 [12:16:12]

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av gjennomføring av mate-

riellinvesteringer i forsvarssektoren (Innst. 109 S (2024–2025), jf. Dokument 3:16 (2023–2024))

Presidenten [12:16:28]: Etter ønske fra kontroll- og konstitusjonskomiteen vil presidenten orden debatten slik: 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Seher Aydar (R) [12:17:06] (ordfører for saken): Først vil jeg takke komiteen for samarbeidet og Riksrevisjonen for en viktig rapport. Målet for Riksrevisjonens undersøkelse av gjennomføring av materiellinvesteringer i forsvarssektoren har vært å vurdere måloppnåelse og effektivitet i materiellinvesteringer som skal understøtte Forsvarets operative evne. Langtidsplanen for forsvarssektoren la opp til betydelige investeringer i materiell med bevilgninger på 25 mrd. kr i 2023 og 28 mrd. kr for 2024. Undersøkelsen omfatter i hovedsak perioden 2020–2023, men det vises også til enkelte forhold både før og etter undersøkelsesperioden.

For at Forsvaret skal kunne nå målene Stortinget har satt for disse enorme bevilgningene, er det nødvendig med god styring av investeringene. Med den endrede sikkerhetspolitiske situasjonen som har oppstått i kjølvannet av Putin-regimets folkerettsstridige fullskalainvasjon av Ukraina, er det bred enighet på Stortinget om at Norges nasjonale forsvarsevne må styrkes. Riksrevisjonens undersøkelse blir enda viktigere i lys av vedtaket fra et samlet storting om en ny langtidsplan for forsvarssektoren for 2025–2036.

Riksrevisjonen konkluderer i sin undersøkelse med at svakhetene i gjennomføringen av materiellinvesteringer i forsvarssektoren samlet sett har svekket måloppnåelsen og ført til at Forsvaret ikke har oppnådd den operative evnen som var forutsatt av Stortinget i langtidsplanen for 2021–2024. Riksrevisjonen peker bl.a. på at det tar for lang tid fra operative behov oppstår, til Forsvaret mottar og får effekt av materialet, at mangel på personell og kompetanse er en hovedutfordring i investeringsprosessene, og at mangelfulle beregninger av levetidskostnader gjør at Forsvaret ikke har nok kunnskap om hva det vil koste å drifte framtidig materiell. Riksrevisjonen vurderer det faktum at Forsvarsdepartementet ikke har klart å løse disse utfordringene, til tross for at de har vært kjent over tid som sterkt kritikkverdige. Det er det mest alvorlige nivået av kritikk Riksrevisjonen kan gi.

Riksrevisjonen anbefaler at Forsvarsdepartementet bl.a. legger til rette for raskere og mer effektive anskaffelser av materiell som bidrar til at Forsvaret oppnår opera-

tiv evne som forutsatt, sikrer at investeringsprosjektene får realistiske styringsrammer, og sørger for bedre kunnskap om hva det koster å drifte materiellet før en investering besluttes og etter at materiellet er tatt i bruk.

Videre mener Riksrevisjonen at forsvarssektoren må evne å utbedre disse svakhetene dersom den skal klare å nå ambisjonene i langtidsplanen for 2025–2036. Komiteen slutter seg samlet til Riksrevisjonens konklusjoner, kritikk og anbefalinger. Vi understreker alvoret i dette i lys av den sikkerhetspolitiske situasjonen og behovet for å styrke Norges forsvarsevne. Det handler om at pengene som bevilges til Forsvaret, først og fremst skal gå til å styrke forsvarsevnen. Da er det viktig hvordan de blir brukt, og hvordan styringen er.

Da Stortinget behandlet langtidsplanen, ble det også enighet om å styrke de folkevalgte kontroll over hvordan regjeringen følger opp planen. Stortinget vedtok en ny ordning, hvor regjeringen hvert år skal legge fram en stortingsmelding om status, framdrift, utfordringer og risiko ved gjennomføringen av langtidsplanen i hele perioden, fra 2025 til og med 2036. Dermed får de folkevalgte – altså vi – mulighet til å identifisere eventuelle problemer og gjøre justeringer. I og med at materiellanskaffelser er en stor del av neste langtidsplan, ber en enstemmig komité om at regjeringen legger fram status for oppfølgingen av Riksrevisjonens anbefalinger allerede i den første av disse stortingsmeldingene i løpet av inneværende år. Det er viktig for å sikre både at investeringene i Forsvaret munner ut i økt forsvarsevne, og at det er forankret i folkestyret.

Til slutt vil jeg igjen takke både komiteen for samarbeidet og Riksrevisjonen for denne rapporten. Den understreker at vi har en vei å gå. Ved å følge både anbefalingene og Stortingets vedtak framover kan vi bedre være i stand til å styrke Norges forsvarsevne og sørge for at de pengene som blir bevilget til Forsvaret, går nettopp til det de skal være for. Da må anskaffelsene av materiellinvesteringer være bedre styrt enn det de er i dag.

Kirsti Leirtrø (A) [12:22:22]: De neste tolv årene skal Forsvaret styrkes med 600 mrd. kr, og store deler av disse bevilgningene vil gå til investeringer i nytt materiell. Riksrevisjonen har flere ganger de senere årene pekt på utfordringer med investeringsprosjekter i Forsvaret. Det samme har forsvarsansatte, forsvarsorganisasjoner og Ombudsnemnda for Forsvaret pekt på. En størst mulig effekt av de investeringene en skal gjøre, er et viktig mål for denne regjeringen, og innen Forsvaret er det nettopp for å styrke vår operative evne.

Forsvarsdepartementet har over tid tatt flere grep for å bedre styringen av investeringsområdet, men tiltakene har så langt ikke sett ut til å ha ønsket effekt. Det synes jeg ikke er så rart når en ser på at Forsvaret har vært

igjennom så store endringer over flere tiår som det faktisk har vært. Jeg kommer litt tilbake til det.

Mangel på personell og kompetanse er en hovedutfordring også når det gjelder investeringsprosesser. Det har heller ikke vært samsvar mellom ansvar og myndighet, og dermed blir gjennomføringstiden altfor lang, og andelen prosjekter som blir forsinket, er altfor høy. Det kan også være andre problemer – med leverandørutfordringer, krigen i Ukraina og de store prisøkningene vi har sett. Stortinget har også vedtatt å styrke norsk forsvarsindustri, og en må derfor også se på utviklingsprosjekter som en del av investeringsløsningen. Og naturlig nok tar utviklingsprosjekter lengre tid enn hyllevareprosjekter.

Jeg har hele livet vært tett på Forsvaret, både gjennom jobb og sivilt, og jeg bor nå i en av Norges viktigste forsvarskommuner, Ørland. Jeg har derfor sett utviklingen i Forsvaret på nært hold over lang, lang tid, med oppstyking, privatisering, endringer i utdanningssystem og dårligere lønns- og arbeidsvilkår for de ansatte, og f.eks. mangelen på boliger for forsvarsansatte. Alt dette peker også Ombudsnemnda for Forsvaret på i sine årlige meldinger til oss på Stortinget. Deres arbeid må derfor, sammen med Riksrevisjonens rapport, tas med og bli lyttet til når langtidsplanen for Forsvaret nå skal gjennomføres.

Vi har et stort behov for å beholde og rekruttere personell i Forsvaret. Nå har dagens regjering jobbet godt med kunnskapsgrunnlaget, prosesser og beslutninger, gjennom både forsvarskommisjonen, totalberedskapskommisjonen og ikke minst langtidsplanen. Det gladelige er at det er en tverrpolitisk enighet om langtidsplanen. Det bør derfor gjøre det mer forutsigbart og mulig å rette opp i tidligere feil og mangler.

Alt henger sammen med alt, og det tar tid å snu en organisasjon som har gjennomgått, som jeg sa tidligere, store omveltninger over så lang tid, og som nå skal bygges opp igjen. Da mener jeg at det viktigste en gjør, er å bygge den nedenfra og opp. For det er slik – som med alt annet – at en må jobbe for å beholde og rekruttere, og det er der ute en ser hva som er feil, og hva som mangler når en investeringsbeslutning ikke går etter planen, eller tar for lang tid. Vi må lære av de feilene som er gjort.

Så vil nok statsråden redegjøre både for svarene sine til Riksrevisjonen og for hva som er planene framover.

Peter Frølich (H) [12:27:02] (komiteens leder): Riksrevisjonen har levert nok en grundig og omfattende rapport på forsvarsfeltet. Det er jo et felt med enorme summer, enorme prosjekter og en enorm viktighet for samfunnet. Ingen er nok overrasket over at systemene ikke fungerer optimalt, og vi som nå har sittet i kontrollkomiteen over tid, er heller ikke overrasket over at

kritikknivået ender der det ender. Rundt 30 pst. av forsvarsbudsjettet har gått til investeringer, og som saksordføreren påpekte, skal altså 600 mrd. kr investeres i Forsvaret i tiden som kommer. Dette er formidable summer. Det er helt avgjørende at Norge har gode systemer, gode rutiner, men også god revisjon av hva som fungerer, og hva som ikke fungerer. Det har vi fått her, og jeg har lyst til å takke Riksrevisjonen for arbeidet.

Det er ingen politisk uenighet om funnene, og det er heller ingen politisk uenighet om kritikken som er kommet. Det er kanskje også grunnen til at presselosjen dessverre er tom. Dette er et tema som hadde fortjent bredere dekning og diskusjon om hvordan vi kan forbedre ting framover.

Det er en lang rekke tiltak som er omtalt. De støttes, som sagt, av komiteen. Jeg har bare lyst til å nevne noen konkrete punkter om noen av funnene.

For det første: Jeg tror det må bli slutt på denne litt særnorske tradisjonen vi nå har hatt over de siste tiårene, med å skreddersy norsk militært materiell til norske forhold. Helt åpenbart må det gjøres i noen tilfeller, men det øker også kostnadsrisikoen og kostnadsrammene. Det øker kompleksiteten, og det kan dra ting veldig, veldig langt ut i tid. Er det noe f.eks. krigen i Ukraina har vist oss, er det at i våre tider kan holdbarhetsdatoen for militært utstyr være veldig, veldig kort. Det som var spennende militær teknologi for et halvt år siden, kan være helt utdatert nå. Når disse prosjektene drar såpass langt ut i tid som Riksrevisjonen har påpekt, sier det også noe om at vi ikke får god militær effekt ut av de summene som brukes. Så vi må rett og slett mer over på god, gammeldags hylleware.

For det andre: Når det skal gjøres store investeringer på forsvarsfeltet, må rammene være realistiske, ellers skjer det som Riksrevisjonen har avdekket: at man gjerne holder rammene, men det er ofte fordi volum og kvalitet blir redusert underveis. Så kan vi ikke her på talerstolen gå i detalj om de konkrete funnene, det er jo en del som er gradert, men noen av funnene må vel kunne sies å være ganske absurde.

For det tredje: For å kunne sette realistiske rammer, som vi alle nå håper skal skje framover, må de også kunne beregnes riktig. Man er nødt til å ha systemer for at levetidskostnadene blir beregnet på riktig måte. Der har Riksrevisjonen avdekket noe veldig interessant, og det er at alle er enige om at systemene ikke fungerer, men det gis forskjellige forklaringer på hvorfor de ikke fungerer. Så skal ikke vi fra kontrollkomiteen være overdommere og si at den ene har rett, og den andre har feil, men jeg synes funnet i seg selv, om at man er uenig om hvorfor ting ikke er bra og hvorfor systemet ikke fungerer, må være det viktigste. Det viktigste er hvordan dette blir bedre framover. Jeg ser fram til å høre fra forsvarsminis-

teren nettopp om hvordan regjeringen planlegger å legge om kursen der.

For det fjerde: Når vi leser disse rapportene, blir mangel på personell, mangel på kompetanse alltid framhevet. Man slår nesten inn åpne dører. Det er blitt et så gjenkjennelig tiltakspunkt – mer personell med bedre kompetanse. Vi vet at det ikke løses over natten, men jeg tror også at det er en veldig grundig påminnelse til oss andre – og jeg er helt sikker på at forsvarsministeren også har reflektert rundt det – om at når man er forsvarsminister, er man også en innkjøpsminister. Det ligger enorme forventninger knyttet til at innkjøpene gjøres på riktig måte. Der ligger ansvaret. Der ligger også kravene og forventningene som Stortinget bør ha til både nåværende og kommende regjeringer.

Statsråd Bjørn Arild Gram [12:32:28]: En alvorlig sikkerhetspolitisk situasjon gjør det helt nødvendig å styrke Norges forsvarsevne. Det medfører store, og kraftig økende, materiellinvesteringer. Økte ressurser til Forsvaret reduserer ikke behovet for å få mest mulig ut av hver krone som brukes. Det blir tvert imot bare enda viktigere, ikke bare fordi vi trenger mest mulig kampkraft så fort som mulig, men også fordi vi må sikre tilslutning og legitimitet til et formidabelt forsvarsløft over de neste tolv årene.

Derfor er Riksrevisjonens rapport alvorlig. Den viser at det har vært klare svakheter i måloppnåelse og effektivitet knyttet til materiellinvesteringene. Det er for meg et stort tankekors at det også slås fast at utfordringene har vært erkjent av aktørene i sektoren over tid, men at iverksatte tiltak likevel ikke har gitt forventet effekt. Samtidig har denne situasjonen gjort at det nå er tatt en rekke nye grep for å bedre situasjonen.

Først til styringen: Jeg viser til at Riksrevisjonen anbefaler at det for å sikre god samhandling og helhetlig styring av investeringsområdet i sektoren må tydeliggjøres roller, ansvar og myndighet. Gjennom styringsendringer i sektoren gjøres nå nettopp dette, med økt delegering til etatene.

Forsvarsjefen er per 1. oktober 2024 gitt et mer helhetlig ansvar for investeringsvirksomheten i forsvarssektoren. Han har fått ansvar for helhetlig planlegging og prioritering av investeringstiltak gjennom samlet styring av prosjektporteføljen. Forsvarssjefen har utviklet et eget verktøy og plangrunnlag som skal brukes av hele sektoren når vi skal realisere forsvarsløftet, med utgangspunkt i mål, rammer og føringer gitt fra Forsvarsdepartementet. Dette vil følges opp gjennom etatsstyringen.

I en skjerpet sikkerhetssituasjon er det behov for å framskaffe materiell raskere og i større volum. Framskaffelsesprosessene må videreutvikles og tilpasses indi-

viduelle prosjekters kompleksitet og risiko. For eksempel skal det vurderes å forenkle eller tilpasse prosesser som gjelder materiell Forsvaret eller nære allierte allerede har erfaring med. Et eksempel på dette er prosjektet for anskaffelse av bakkebasert luftvern, hvor vi har besluttet at det ikke var nødvendig å gjennomføre konseptfasen fordi dette er mer av et allerede etablert luftvernsystem.

Et annet slikt moment er at terskelen for materiell investeringsprosjekter som framlegges til godkjenning i Stortinget, er hevet til 1 mrd. kr. En fleksibel gjennomføring kan gi kortere investeringsprosesser og lavere gjennomføringskostnader.

Jeg er fornøyd med at Riksrevisjonen har konkludert med at kostnadskontrollen i gjennomføring av investeringsprosjekter er god. Kostnadskontroll er viktig i styringen for å bidra til helhet i gjennomføringen av vedtatt langtidsplan. Det er samtidig viktig å sette kostnadsrammer for prosjektene som er realistiske i forhold til de vedtatte ambisjonene. I en helhet er det imidlertid bestandig nødvendig å balansere kostnader knyttet til ytelse for enkeltkomponenter og den ytelsen som oppnås ved å realisere et høyere antall komponenter, innenfor tilgjengelige økonomiske rammer.

Videre peker Riksrevisjonen på betydningen av å sikre nok ressurser i sektoren til å gjennomføre de store investeringsplanene. Budsjettene for dette er vesentlig styrket for årene 2023 og 2024, samt i det nylig vedtatte budsjettet for 2025. Forsvaret og Forsvarsmateriell driver en kontinuerlig kompetanseutvikling innenfor prosjektfaget og vil samtidig kunne benytte kompetansestyrking fra sivil sektor for gjennomføring av de store investeringsaktivitetene i de kommende årene.

Riksrevisjonens rapport er alvorlig. Det er innført og vil innføres en rekke tiltak for å rette forhold som er påpekt. Jeg har iverksatt en konkret oppfølgingsplan innrettet mot rapportens forskjellige kritikkområder som vil følges opp i etatsstyringen, og jeg ser fram til å holde Stortinget orientert om framdrift og utvikling på oppfølgingen av Riksrevisjonens anbefalinger gjennom den årlige meldingen om status, framdrift, utfordringer og risiko ved gjennomføringen av langtidsplanen for forsvarssektoren.

Presidenten [12:36:34]: Det blir replikkordskifte.

Peter Frølich (H) [12:36:44]: Jeg vil starte med å takke forsvarsministeren for en veldig konkret gjennomgang av tiltakene som gjøres. Det høres bra ut og riktig ut, og det var oppløftende å høre, så egentlig ønsker jeg å bruke det som blir en kort replikkrunde, rett og slett bare til å invitere statsråden til å utdype litt rundt dette poenget om hylleware. Riksrevisjonen var innom at veldig mye av prosjektene som har preget

Forsvaret, har vært såkalte utviklingsprosjekter. Det ligger ikke noen voldsom anbefaling om at man skal gå i en spesifikk retning, så det er kanskje et politisk spørsmål om det er en retning som regjeringen er enig i at man nå i større grad må innrette vårt militærmateriell på hylleware.

Statsråd Bjørn Arild Gram [12:37:38]: I langtidsplanen for forsvarssektoren er det trukket opp en ganske omfattende politikk for hvordan vi skal gjennomføre anskaffelsene i forsvarssektoren. Et av de områdene som vi tok opp der, og som fikk tilslutning i Stortinget, er nettopp det forholdet som representanten Frølich nå tar opp, nemlig at vi må unngå for mange særnorske løsninger, særlig på det materiellet som er veldig dyrt, og som vi skal ha få enheter av. Da blir det veldig krevende å være de eneste som har dette, særlig når vi skal tenke et levetidsperspektiv. Erfaringene tilsier klart at det må vi unngå. Det er derfor vi har et helt annet regime nå, når vi f.eks. skal anskaffe fregatter. Vi ser at andelen av såkalte hyllewareanskaffelser er økende i sektoren. Samtidig er det selvfølgelig områder hvor vi er nødt til å være langt framme i teknologiutviklingen og må drive utviklingsprosjekter.

Peter Frølich (H) [12:38:41]: Jeg takker for svaret. Det høres ut som det er en utvikling som er bra og riktig.

Et annet punkt som har gått igjen i rapporten, er dette med systemet for levetidskostnader. Jeg vil bare invitere statsråden til å utdype litt om hvorfor det var en uenighet mellom Forsvaret og Forsvarsdepartementet i synet på dette. Men det er selvfølgelig slik, som jeg også sa i mitt innlegg, at det viktigste er hvordan dette blir justert framover, slik at Stortinget og hele systemet kan få mer treffsikre beregninger av levetidskostnader.

Statsråd Bjørn Arild Gram [12:39:22]: Det er erkjent i forsvarssektoren at beregningen av materiellets levetidskostnader har vært mangelfull i en del sammenhenger. I senere tid er det derfor blitt arbeidet målrettet i etaten med å heve kvaliteten på sånne beregninger. Oppmerksomheten er rettet mot alle faser av materiellinvesteringene og den etterfølgende driften av materiellet. Det er komplekse vurderinger som gjøres, og det er klart at dess mer håndfaste prosjektene blir, og dess mer erfaring man får, dess mer presise kan de ulike beregningene bli.

Jeg kan i hvert fall forsikre representanten om at det er satt i verk flere tiltak, ikke minst for å heve kvaliteten på bl.a. levetidskostnadsdatabasen. Jeg kan også rapportere om at prosjekter som mangler beregning eller en oppdatert status, nå er redusert fra 59 pst. til 26 pst. ved utgangen av 2024. Arbeidet fortsetter, og målet er å re-

dukere det ytterligere, sånn at vi har best mulig oversikt over levetidskostnadene.

Carl I. Hagen (FrP) [12:40:42]: Statsråden nevnte selv den årlige nye meldingen til Stortinget – en årlig rapportering om status, fremdrift, utfordringer og risiko ved gjennomføring av langtidsplanen for forsvarssektoren, herunder gjennomføring av større, pågående og kommende investeringsprosjekter i forsvarssektoren. Stortinget vedtok at rapporteringen skal skje i en årlig stortingsmelding, og at første rapportering skal skje i løpet av 2025.

Mitt spørsmål er: Vil statsråden sørge for at denne årlige meldingen blir fremlagt i vårsesjonen i år og ikke etter valget, som også er i 2025 – med andre ord at vi får den til behandling i dette storting og ikke i det som fremkommer etter valget?

Statsråd Bjørn Arild Gram [12:41:32]: Da Stortinget besluttet å be om en sånn årlig melding, understreket man at man ønsket å få den i vårsesjonen, og det har vi jo tenkt og lagt opp til. Dog sa den samme komiteen – og Stortingets behandling – at man for året 2025 ba om at vi skulle komme tilbake i løpet av året. Det henger selvsagt sammen med at langtidsplanen nå er 14 dager gammel. Det er 14 dager inn i det første året av langtidsplanen, så vi har så vidt begynt å gjennomføre den, og det kan sånn sett være et noe tynt grunnlag for å komme tilbake og rapportere allerede i vårsesjonen. Men vi har ikke tatt endelig stilling til tidspunktet, og vi vurderer fortsatt hva som vil være det mest hensiktsmessige tidspunktet for å komme tilbake til Stortinget med en sånn melding for året i år.

Carl I. Hagen (FrP) [12:42:33]: Jeg takker for svaret, men jeg vil gjerne stresser poenget med å få den til dette storting, for det blir den første, og det er den nåværende komité og det nåværende storting som har vært med i hele prosessen i utarbeidelsen av den nye langtidsplanen.

Statsråden understreket også selv at han ser meget alvorlig på det Riksrevisjonen har påpekt, og da er det veldig nødvendig at det blir en forsvarlig oppfølging av langtidsplanen med de enorme investeringer som nå skal skje. Jeg vil gjerne igjen be om at statsråden kanskje kan gi et forpliktende svar om at han tar sikte på å få den frem til Stortinget i vårsesjonen, slik at vi eventuelt ikke behøver å fremme et representantforslag som munner ut i et forslag som pålegger regjeringen å gjøre dette. Jeg synes det ville være uheldig å få en egen debatt om dette. Så jeg vil utfordre statsråden til å si at han vil gjøre sitt ytterste for å få den til behandling i vårsesjonen av dette storting og ikke det neste.

Statsråd Bjørn Arild Gram [12:43:40]: Vi fikk en historisk enighet – vil jeg si – om hele langtidsplanen og alle merknader og alle vedtak i Stortinget. Samtlige partier og representanter sto bak den. I det arbeidet ble tidspunktet for framleggelsen av den første meldingen spesifikt vurdert. Man var da enige om å be regjeringen – for året 2025 – om å komme tilbake i løpet av året 2025, mens man for kommende år skulle ha en rutine for vårsesjonen. Jeg legger det til grunn, og at det var vurdert av Stortinget i den sammenheng.

Så registrerer jeg og tar til etterretning det representanten Hagen sier. Det kan være noen argumenter for å komme tidlig, men samtidig må vi faktisk ha noe å rapportere om. Skal vi legge fram en melding allerede i vårsesjonen, betyr det at vi nå veldig raskt bør sette i gang og skrive den meldingen, og da er vi som sagt bare noen uker inne i det nye året og den nye langtidsplanen.

Presidenten [12:44:46]: Replikkordskiftet er omme, og flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6.

Det ringes til votering.

Votering

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten [12:57:19]: Stortinget går då til votering over sakene på dagens kart.

Votering i sak nr. 1, debattert 14. januar 2025

Presidenten: Sak nr. 1 er andre gongs behandling av lovsak og gjeld lovvedtak 31.

Det ligg ikkje føre noko forslag til merknad. Stortingets lovvedtak er dermed godteke ved andre gongs behandling og vert å senda Kongen i samsvar med Grunnlova.

Votering i sak nr. 2, debattert 14. januar 2025

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jan Tore Sanner, Kari-Anne Jønnes, Margret Hagerup, Turid Kristensen og Erna Solberg om yrkesfagløft 2.0 (Innst. 113 S (2024–2025), jf. Dokument 8:172 S (2023–2024))

Presidenten: Under debatten har Abid Raja sett fram tre forslag på vegner av Høgre, Framstegpartiet og Venstre.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme en stortingsmelding som skal bidra til et videre løft for yr-

kesfagene. Partene i arbeidslivet må inkluderes i dette arbeidet.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å vurdere endringer i forskrift om arbeidsmarkedstiltak slik at Nav kan etablere gruppetiltak i samarbeid med bedrifter.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at fagprøver kan gjennomføres med fleksible vurderingsformer, herunder muntlig, praktisk eller en kombinasjon av disse.»

Det vert votert alternativt mellom desse forslaga og tilrådinga frå komiteen.

Kristeleg Folkeparti har varsla støtte til forslaga.

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k:

Dokument 8:172 S (2023–2024) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jan Tore Sanner, Kari-Anne Jønnes, Margret Hagerup, Turid Kristensen og Erna Solberg om yrkesfagløft 2.0 – vedtas ikke.

V o t e r i n g:

Ved alternativ votering mellom tilrådinga frå komiteen og forslaga frå Høgre, Framstegspartiet og Venstre vart tilrådinga vedteken med 58 mot 39 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 12.58.15)

Votering i sak nr. 3, debattert 14. januar 2025

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Guri Melby, Abid Raja og Grunde Almeland om styrking av kontaktlærerfunksjonen for å gi lærerne mer tid til elevene og legge bedre til rette for at hele laget rundt eleven får mer tid ute på skolene (Innst. 114 S (2024–2025), jf. Dokument 8:174 S (2023–2024))

Presidenten: Under debatten er det sett fram tre forslag. Det er

- forslag nr. 1, frå Margret Hagerup på vegner av Høgre og Venstre
 - forslag nr. 2, frå Grete Wold på vegner av Sosialistisk Venstreparti og Raudt
 - forslag nr. 3, frå Abid Raja på vegner av Venstre
- Det vert votert over forslag nr. 3, frå Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det etableres tilskuddsordninger for kommunene til forsøk og testing av nye modeller for organisering eller økt tilstedeværelse av helsesykepleiere, PPT, logopeder,

barnevernstjeneste, familiekoordinatorer, miljøarbeidere og andre relevante yrkesgrupper på skolen.»

Miljøpartiet Dei Grøne og Kristeleg Folkeparti har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget frå Venstre vart med 90 mot 7 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 12.58.51)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 2, frå Sosialistisk Venstreparti og Raudt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa greie ut kva tiltak som skal til for å frigjera meir tid for kontaktlærarar til å oppfylle kontaktlærarfunksjonen, og koma tilbake til Stortinget med dette på eigna vis.»

Miljøpartiet Dei Grøne har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget frå Sosialistisk Venstreparti og Raudt vart med 83 mot 14 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 12.59.07)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k:

Dokument 8:174 S (2023–2024) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Guri Melby, Abid Raja og Grunde Almeland om styrking av kontaktlærerfunksjonen for å gi lærerne mer tid til elevene og legge bedre til rette for at hele laget rundt eleven får mer tid ute på skolene – vedtas ikke.

Presidenten: Det vert votert alternativt mellom tilrådinga og forslag nr. 1, frå Høgre og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en kontaktlærerpakke med et konkret mål om å styrke kontaktlærerressursen. Innretningen av kontaktlærerpakken avgjøres i samråd med partene i utdanningssektoren.»

Kristeleg Folkeparti har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Ved alternativ votering mellom tilrådinga frå komiteen og forslaget frå Høgre og Venstre vart tilrådinga vedteken med 70 mot 28 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 12.59.44)

Votering i sak nr. 4, debattert 14. januar 2025

Innstilling frå familie- og kulturkomiteen om Endringer i trossamfunnsloven (aktivitets- og antallskrav) (Innst. 111 L (2024–2025), jf. Prop. 116 L (2023–2024))

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k :

A.

L o v

om endringer i trossamfunnsloven
(aktivitets- og antallskrav)

I

I lov 24. april 2020 nr. 31 om tros- og livssynssamfunn gjøres følgende endringer:

§ 4 første og andre ledd skal lyde:

Et tros- eller livssynssamfunn kan bli registrert når det er fast organisert og har minst 100 medlemmer som

- selv har meldt seg inn, eller som har blitt innmeldt av dem som har foreldreansvaret
- er bosatt i Norge
- ikke er medlem i Den norske kirke eller *et annet tros- eller livssynssamfunn omfattet av kapittelet her*.

Registrering kan trekkes tilbake dersom tros- eller livssynssamfunnet ikke lenger oppfyller vilkårene i første ledd. *Et samfunn som er registrert og har minst 100 medlemmer per 1. januar 2026, kan beholde registrering- en så lenge det har minst 85 medlemmer.*

§ 5 skal lyde:

Registrerte tros- og livssynssamfunn kan kreve tilskudd fra staten. *Tilskuddet skal være av en slik størrelse at det per medlem om lag svarer til statens og kommunenes tilskudd til Den norske kirke per medlem.*

Tros- og livssynssamfunn skal benytte tilskuddet til tros- eller livssynsformål.

Tilskuddet beregnes etter antallet medlemmer i tros- eller livssynssamfunnet som oppfyller kravene i § 4 første ledd bokstav a til c. Tilskuddet tildeles ikke tros- og livssynssamfunn med færre enn 100 medlemmer. *Et samfunn som er registrert og har minst 100 medlemmer per 1. januar 2026, kan tildeles tilskudd så lenge det har minst 85 medlemmer.*

Satsen for tilskudd per medlem *skal reguleres* årlig i samsvar med endringer i statens tilskudd til rettssubjektet Den norske kirke og kommunenes driftstilskudd til Den norske kirke, og ut fra tallet på medlemmer i Den norske kirke.

Når et tros- eller livssynssamfunn fremmer krav om tilskudd, skal det skriftlig bekrefte at

a. det er kjent med og vil overholde lovens vilkår for tilskudd, *og at*

b. *det vil arbeide for å oppnå minst 40 prosent kvinner og 40 prosent menn i styrende organ som forvalter statstilskuddet.*

Stillinger eller verv som kan fylles på bakgrunn av lovlig forskjellsbehandling mellom kjønnene etter likestillings- og diskrimineringsloven, inngår ikke i beregningen av kjønns sammensetningen i styrende organ etter femte ledd bokstav b.

Kongen kan gi forskrift om framsetting av krav om tilskudd, fastsetting av tilskudd og forenklet behandling av klager over vedtak om avkorting av tilskudd på grunn av dobbeltmedlemskap.

§ 7 første ledd skal lyde:

Registrerte tros- og livssynssamfunn skal hvert år rapportere om sin virksomhet til tilsynsmyndigheten. Årsrapporten skal gi en kort omtale av virksomheten i samfunnet, blant annet om eventuelle aktiviteter og tilbud for barn og unge, bruken av tilskudd fra staten og forvaltning av vigselfrett. Den skal i tillegg redegjøre for tilstand og tiltak når det gjelder *kjønnslikestilling* og for eventuell forskjellsbehandling når det gjelder tilgang til aktiviteter, styrende organer, verv og stillinger. *Årsrapporten skal redegjøre for tilstand og tiltak for å oppnå minst 40 prosent kvinner og 40 prosent menn i styrende organ som forvalter statstilskuddet.*

§ 14 paragrafoverskriften skal lyde:

§ 14. *Finansiering av Den norske kirke og vilkår for tilskudd*

§ 14 femte ledd skal lyde:

Bestemmelsene i § 5 femte ledd bokstav b, § 6 og § 7 første ledd fjerde punktum gjelder tilsvarende for Den norske kirke.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

Presidenten: Det vert votert over § 5 femte og sjette ledd og §§ 7 og 14.

Framstegspartiet og Kristeleg Folkeparti har varsla at dei vil røysta imot.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 83 mot 15 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 13.00.45)

Presidenten: Det vert votert over resten av I og II.

Kristeleg Folkeparti har varsla at dei vil røysta imot.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen var vedteken med 88 mot 2 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 13.01.03)

Presidenten: Det vert votert over overskrifta til lova og lova i det heile.

Kristeleg Folkeparti har varsla at dei vil røysta imot.

V o t e r i n g :

Overskrifta til lova og lova i det heile vart vedtekne med 89 mot 2 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 13.01.23)

Presidenten: Lovvedtaket vil verta sett opp til andre gongs behandling i eit seinare møte i Stortinget.

Vidare var tilrådd:

B.

Stortinget ber regjeringa greie ut og kome attende til Stortinget på eigna måte om tiltak for enklare opprydding av uønskte dobbeltmedlemskap i trus- og livssynsamfunn og tiltak for å styrke den einskilde si innsikt i og kontroll over eigne medlemskap.

Presidenten: Kristeleg Folkeparti har varsla at dei vil røysta imot.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 90 mot 2 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 13.01.47)

Votering i sak nr. 5, debattert 14. januar 2025

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Fosterheim – ein trygg heim å bu i (Innst. 110 S (2024–2025), jf. Meld. St. 29 (2023–2024))

Presidenten: Under debatten er det sett fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, frå Tage Pettersen på vegner av Høgre, Framstegspartiet og Venstre
- forslag nr. 2, frå Tage Pettersen på vegner av Høgre og Venstre

Det vert votert over forslag nr. 2, frå Høgre og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at Bufetat skal ha bistandsplikt for spesialiserte fosterhjem.»

Kristeleg Folkeparti har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Høgre og Venstre vart med 71 mot 26 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 13.02.23)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 1, frå Høgre, Framstegspartiet og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å oppheve barnevernsloven § 15-7 fjerde ledd.»

Kristeleg Folkeparti har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Høgre, Framstegspartiet og Venstre vart med 59 mot 39 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 13.02.41)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k :

I

Stortinget ber regjeringen utrede hvordan man kan senke terskelen for at barnevernet kan stanse samvær som ikke er til barnets beste.

II

Stortinget ber regjeringen utrede hvordan man kan styrke partsrettighetene til fosterbarn og fosterforeldre ved flytting og/eller tilbakeføring.

III

Meld. St. 29 (2023–2024) – Fosterheim – ein trygg heim å bu i – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Votering i sak nr. 6, debattert 14. januar 2025

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av gjennomføring av materiellinvesteringer i forsvarssektoren (Innst. 109 S (2024–2025), jf. Dokument 3:16 (2023–2024))

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k :

Dokument 3:16 (2023–2024) – Riksrevisjonens undersøkelse av gjennomføring av materiellinvesteringer i forsvarssektoren – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g:

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Sak nr. 7 [13:03:17]

Referat

1. (121) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lars Haltbrekken, Kirsti Bergstø, Birgit Oline Kjerstad, Ingrid Fiskaa, Grete Wold og Torgeir Knag Fylkesnes om klargjøring av naturmangfoldlovens nødvergerett (Dokument 8:44 L (2024–2025))
Samr.: Vert sendt energi- og miljøkomiteen.
2. (122) Totalberedskapsmeldingen. Forberedt på kriser og krig (Meld. St. 9 (2024–2025))

Samr.: Vert send justiskomiteen, som legg sitt utkast til tilråding fram for utanriks- og forsvarskomiteen til fråsegn før innstilling vert lagd fram.

3. (123) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Tobias Drevland Lund, Seher Aydar og Mímir Kristjánsson om et kriminalomsorgsløft til det beste for både innsatte og ansatte (Dokument 8:43 S (2024–2025))

Samr.: Vert sendt justiskomiteen.

Presidenten [13:03:42]: Dermed er sakene på dagens kart ferdig handsama. Forlangar nokon ordet før møtet vert heva? – Møtet er heva.

Møtet slutt kl. 13.04.

